

VI. Tværfakultære centre og eksterne forskningscentre m.v.

København Universitet har som tidligere opfordret alle eksterne forskningsinstitutioner med lokaler på universitetet til – i lighed med universitetets egne institutter – at indsende en kort årsberetning til Københavns Universitets Årbog.

Da universitetet meget gerne ser, at dets årbog også afspejler virksomheden som værtsinstitution, er det glædeligt at konstatere den store velvilje, hvormed opfordringen er blevet modtaget.

1. Center for Afrikastudier

Historie:

Center for Afrikastudier er den økonomiske og organisatoriske ramme for et 2-årigt tværfagligt Afrikaområdestudium, der er oprettet ved Københavns Universitet i 1984. Studiet finansieres af DVU og af KU.

Studiet sigter imod at uddanne kandidater, der, efter en afsluttet grunduddannelse af 2 års varighed i en lang eller mellemlang videregående uddannelse, agter at arbejde i Afrika eller søger ansættelse i offentlige organer og private virksomheder, der har aktiviteter i relation til Afrika syd for Sahara. Studiet søger derfor at bibringe kandidaterne relevante sproglige færdigheder og en viden om kultur- og samfundsforhold i det moderne Afrika, baseret på resultaterne i den seneste forskning.

Studiet er bygget op med et 1. år, hvor der undervises i seks grunddiscipliner, hver i 4 ugentlige timer i et semester. De seks grunddiscipliner er henholdsvis Afrikas geografi, antropologi, og historie i det 19. og 20. århundrede, Afrikas økonomi, afrikansk politik og afrikansk kultur- og sprogforhold. I studiets 2. år undervises der i en række tværfaglige seminarer, bl.a. i »Udviklingsstrategi og -politik i Afrika« og i »Strukturelle og normative udviklingsprocesser i Afrika«, samtidig med at de studerende udarbejder en tværfaglig projektopgave. Herudover skal de studerende følge undervisning i mindst 2 sprog, der anvendes i Afrika.

Studiet gennemførtes 1. gang i perioden 1984 til 1986, medens 2. studieforløb påbegyndtes i september 1986 og 3. i september 1988. Udover indskrevne studerende ved studiet har centrets kursusudbud løbende været benyttet af universitetets øvrige studerende samt af udefra kommende studerende under enkeltfagsordningen.

Ved centret er der opbygget et mindre bibliotek, der indeholder relevant forskningslitteratur og andre former for information vedrørende Afrika. Såvel bibliotek som de til centret knyttede lærere har betjent eksterne brugere med information vedrørende Afrika syd for Sahara.

Stab:

Det akademiske personale, der har undervist ved centret, er dels fastansatte lærere fra institutter på Københavns Universitet, hvorunder deres forskningsforpligtelse ligger, dels eksterne lektorer og undervisningsassistenter.

VIP:

Professor: Holger Bernt Hansen (Institut for Kirkehistorie).

Lektorer: Jørgen Peter Christensen (Økonomisk Institut), Allan Findlay (Engelsk Institut), Ole Justesen (Institut for økonomisk Historie), Roger Leys (Institut for Samfundsfag og Forvaltning), Åke Norborg (Institut for Etnologi og Antropologi) og Michael Whyte (Institut for Etnologi og Antropologi).

Adjunkter: Thyge Enevoldsen (Geografisk Institut) og Peter Strømgaard (Geografisk Institut).

Eksterne lektorer: Niels Severin Munk (DANIDA), Jan Ovesen og Margrethe Silberschmidt (Institut for Etnologi og Antropologi) Dorte Ulrik (Institut for Etnologi og Antropologi).

Undervisningsassistenter: Annemette Kirkegaard, Peter Mutahi.

TAP: Antal årsværk: 1.

Overassistent Birgit Kragh (udlånt fra Institut for økonomisk Historie), bibliotekar Jane Mortensen. Studievejleder: Trunte M. Løssl.

Lokaleforhold:

Centrets adresse er: Kejsergade 2, 2., 1155 København K.

Forskningsvirksomhed:

Med hensyn til forskningsvirksomheden henvises til årsberetninger fra de institutter, der har stillet faste lærerkræfter til rådighed for centret.

I centrets Working Papers serie er udkommet yderligere to publikationer i indeværende år: Nr. 1: Palaver: Peace or »Problem«? og nr. 2: Lydighed mot øvrigheden. Norske misjonærer i syd Afrika under Bamba-ha-oppstanden i 1906, begge af Per Hernæs, Center for Afrikastudier.

Gæster:

Per Hernæs, der er stipendiat fra Norges almenvitenskaplige Forskningsråd, har været tilknyttet centret hele 1988.

Vibe Johnsen har ligeledes været tilknyttet centret i forbindelse med et projekt vedrørende fiskeri i Mozambique, som er finansieret af Forskningsrådet for Udviklingsforskning. Hun har i forbindelse med dette været på feltarbejde i Mozambique i perioden juli-november 1988.

Thyge Enevoldsen

2. Bioteknologisk Center for Neuropeptidforskning*Struktur:*

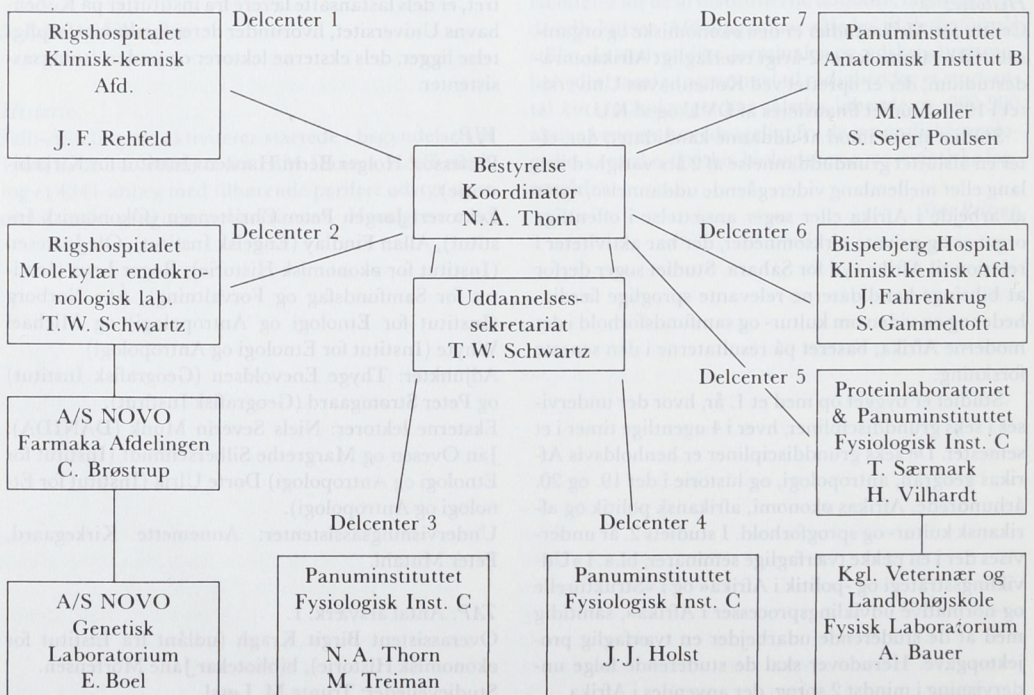
Centret er sammensat af 7 delcentre, inden for hvilke der findes forskellige forskningsgrupper. Centrets struktur er nedenfor angivet i skematisk form, hvor seniorforskerne i de enkelte delcentre er påført.

Centrets samlede bevilling, inclusive lønninger, udgør 10 millioner over en 3 årig periode.

Værtsinstitutionen for centret er Rigshospitalet. Centeret ledes af en styringsgruppe på 7 medlemmer, en fra hvert delcenter. Centerlederen, professor, dr.med. Niels A. Thorn, Medicinsk fysiologisk Institut C, Panuminstituttet, er formand for styringsgruppen. Professor, dr.med. Thue W. Schwartz, Laboratoriet for molekylær Endokrinologi, Rigshospitalet, er koordinator for centrets undervisningsaktiviteter og kontaktperson til Rigshospitalets administration.

Samarbejdspartnere i den private sektor:

Direkte i centret indgår NOVO A/S som en del af delcenter 2. Desuden er der udtalt samarbejde med Nordisk Gentofte A/S, Dakopatts A/S og Senentek A/S.

Faglig profil:

Neuropeptider er små æggehvide-stoffer, der virker som kemiske budbringere både i selve hjernen og i nerver i resten af kroppen. Nervetråde bringer deres signal fra et sted i kroppen til et andet ved hjælp af en hurtiggående membranpotentialændring, men når signalet skal bringes fra en nervecelle til en anden, eller til en anden celle f.eks. en muskelcelle, sker det ved hjælp af kemiske budbringere. Erkendelsen af, at peptider er en yderst udbredt del af kroppens kommunikationssystem er mindre end 10 år gammel. I Danmark var vi med fra starten og der er derfor gennem årene opstået en lang række forskningsgrupper, der med forskellige metoder og indfaldsvinkler arbejder med neuropeptider. Disse forskellige ekspertgrupper er nu blevet samlet i det Bioteknologiske Center for Neuropeptidforskning.

Forskningen inden for nervesystemets peptider, fra regulationen af deres gener over, hvorledes de bliver aktiveret til, hvordan de bliver frisat og virker, er et frontlinie område i biologien idag. Årsagen til dette er, at opdagelsen af neuropeptiderne på afgørende måde udvidede vores opfattelse af de kemiske budbringere i nervesystemet. Førhen kendte man og arbejdede med nogle ganske få og relativt simple kemiske stoffer, med opdagelsen af neuropeptiderne er antallet kommet op på 30-40 og de nytilkomne er meget mere komplicerede substanser. Perspektiverne i forskningen i neuropeptider ligger derfor i, på dette nye grundlag at opbygge en reel viden om, hvorledes vores hjerne og nervesystem fungerer under normale forhold, og hvad der er galt ved forskellige sygdomme i nervesystemet såsom schizofreni, dissemineret sclerose, fedmesygdomme, forstyrrelser i seksualfunktionerne etc. Desuden ligger perspektiverne i høj grad i at kunne designe nye farmaka, hvis virkning bygger på forskning i neuropeptidernes dannelse og funktion. Der er i fordelingen af forskningsmidlerne lagt stor vægt på uddannelsen af licentiatstuderende.

Hovedprojektområder:

Nedenfor er angivet hovedprojektområderne med visse enkeltprojekter og metodologiske udviklingsområder. Inden for de enkelte forskningsområder er der tale om et udtalt samarbejde mellem de forskellige delcentre:

Genexpression i nervesystemet

Karakterisering af de faktorer, der regulerer generne i nervesystemet ved bl.a. *in situ* hybridisering og udvikling af sekvensspecifikke peptidanalyser.

'Protein engineering' af neuropeptid precursorer

Karakterisering af signal – epitoper på peptidforstadierne, der sikrer den korrekte cellulære aktivering af peptiderne; ved udvikling af eukaryote ekspressionsvektorer; oligonucleotid dirigeret mutagenese; og transfektion af neuroendokrine celler.

Neuropeptiders biologi

Karakterisering af neuropeptidernes biologi ved immunhistokemiske metoder; mono-specifikke peptidanalyser; HPLC oprensning af peptider; peptid sekvens analyse; biologisk testning af peptider etc.

Neuroendokrin cellebiologi

Opbygning af en bank af neuroendokrine celle linier og etablering af primær kulturer af neuroendokrine celler; samt studier af disse med cellefraktionering; celle differentierings teknikker, transfektions metoder; og regulation af processing enzymer. Desuden karakterisering af regulationsmekanismer i sekretionen fra neuroendokrine celler; undersøgelser over peptidernes receptorer og biokemiske virkningsmekanismer.

Vækst og udvikling af nervesystemet

Karakterisering af nervesystemets vækstfaktorer og deres receptorer.

Ordliste:

In situ hybridisering – lokalisering af f.eks. RNA i celler v.h.a. en specifik DNA probe der bindes til den modsvarende RNA i vævet; de danner en hybrid.

Sekvensspecifikke peptidanalyser – analyser rettet mod specielle dele, sekvenser af peptiderne eller deres forstadier.

Eukaryote expressionsvektorer – DNA konstruktioner i hvilke det ønskede gen/DNA sekvens bliver anbragt under kontrol af regulatorer der gør at genet kan blive udtrykt (eng. expressed) således at dets produkt, proteinet bliver dannet i højerestående, f.eks. menneske eller dyre celler (eukaryote celler).

Oligonucleotid dirigeret mutagenese – dannelse af specifikke ændringer i gener, mutationer, ved hjælp af korte, ofte syntetiske DNA stykker, oligonucleotider.

Transfektion – kunstig overførsel af genetisk materiale til celler.

Neuroendokrin celle – en celle der normalt producerer et hormon eller neuropeptid.

Precursor (eng.) – forstadie i den biosyntetiske dannelses process.

Processing enzymer – enzymer der omdanner det biosyntetiske forstadie til det færdige aktive peptid.

Røntgenkrystallografi – metode til at bestemme strukturen af et stof, f.eks. et peptid, ved at studere brydningen af røntgenstråler i et krystal af stoffet.

Licentiatstuderende:

Der er ansat 6 licentiat-studerende direkte som en følge af centrets etablering. Desuden er der til bioteknologiske projekter tilknyttet 14 andre licentiat-studerende aflønnet ved midler fra bl.a. Forskningsdirektoratets plan for teknologisk udvikling (FTU) og EEC bevillinger via Science programmet.

Formidling af forskningsresultater:

Idet der i nøgle-projekterne ved centret er tale om samarbejde med forskellige industrivirksomheder, sker der en direkte formidling af resultater til industrien. Herudover sker formidlingen af forskningsresultaterne især gennem publikationer i internationale tidsskrifter, hvor de forskellige delcentre er blandt de laboratorier i Danmark, der inden for bio-medicinsk forskning publicerer mest og citeres hyppigst. Der er desuden planlagt et årligt, uadrettet møde med sigte på formidling af resultaterne til en bred gruppe af mulige interesserede grupper i Danmark.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse hos:

Biotechnologisk Center for Neuropeptidforskning
Kontaktperson:

Forskningsprofessor, dr.med. Thue W. Schwartz
Laboratoriet for molekylær Endokrinologi
Rigshospitalet, 6321
Blegdamsvej 9, DK-2100 København Ø
Tel. 31 39 66 33 lokal 6321/6322
Fax. 31 35 29 95.

3. Bioteknologisk Miljøforskningscenter

Den 15. juni 1988 oprettedes de sidste centre under regeringens bioteknologi-program og herunder et miljøforskningscenter. Ansøgningen om et center havde da været forberedt i næsten 2 år mellem et stort antal institutter, firmaer og enkelte forskere. Fra starten havde forhandlingerne om et center været ledet af lektor Erik Arvin fra Laboratoriet for teknisk Hygiejne, Danmarks tekniske Højskole. Der har været afgivet to hovedansøgninger samt været ført flere forhandlinger om centrets størrelse og sammensætning.

I sin endelige form fremsendtes ansøgningen af Laboratoriet for teknisk Hygiejne, DTH, Institut for Miljøteknik, Aalborg Universitetscenter, Vandkvalitetsinstituttet, Institut for Genetik og Økologi, Aarhus Universitet og Afdeling for generel Mikrobiologi på Københavns Universitet.

Ved forhandlinger med repræsentanter for det bioteknologiske koordinationsudvalg blev et enkeltprojekt på Institut for Kemiteknik, DTH, knyttet til centret.

Der blev i alt for perioden 1988-1990 bevilget 27 mio. kroner til centret. Repræsentanter for de nævnte institutter udgør centrets styregruppe med lektor Sten Struwe fra Afd. for generel Mikrobiologi som centerleder. Centret administreres af Københavns Universitet.

Det er centrets mål, at gennemføre en række miljøforskningsprojekter, hvor mikrobiologi og ingeniør-

mæssig kunnen bringes sammen i de enkelte projekter for bedre at kunne belyse udvalgte omgivelses- og forureningsproblemer.

Projekterne er opdelt i 5 emnegrupper:

- Biofilm og Sensorer - 4 projekter
- Nedbrydning af miljøfremmede organiske stoffer - 5 projekter
- Spildevandsrensning - 2 projekter
- Anaerob nedbrydning af landbrugsaffald - 4 projekter
- Økotoxikologi og genotoxikologi - 3 projekter.

Der er på indeværende tidspunkt sat 17 licentiatprojekter i gang, med stipendiater og laboranter, dels på de nævnte afdelinger, dels på: Laboratoriet for Økologi og Miljølære, DTH, og Institut for Bioteknologi, DTH.

Siden de første forhandlinger om centret har en række firmaer været involveret i planerne for samarbejde og nyttiggørelse af centrets forskning.

Det er især de store ingeniørfirmaer, der som rådgivende og projekterende for amter og kommuner er interesserede i de emner, centrets ansatte forsker i. Der holdes ligeledes kontakt til Miljøstyrelsen, der som bruger af forskning og som regulerende myndighed er central for den anvendte del af miljøforskningen.

Der har i 1988 været afholdt et større arrangement i Hundested den 1-2 december, hvor centrets projekter blev fremlagt og diskuteret med 6 af de private firmaer.

Sten Struwe

4. EUROTRA-DK

Historie:

EUROTRA-DK er den danske afdeling af EF-Kommissionens maskinoversættelsesprojekt EUROTRA, der er udformet som et decentralt forsknings- og udviklingsprojekt med deltagelse af EF-Kommissionen og forskningsgrupper i de 12 medlemsstater.

Den første, forberedende fase blev for Danmarks vedkommende afsluttet i slutningen af 1984 med undertegnelsen af en samarbejdsaftale mellem EF og Danmark og oprettelsen af den danske EUROTRA-gruppe.

Anden fase sluttede den 30. juni 1988. I løbet af denne fase blev der udarbejdet et lille oversættelsessystem med analyse- og genereringsmoduler for dansk, samt oversættelsesmoduler til dansk fra de andre EF-sprog: engelsk, fransk, græsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk og tysk.

Det var planen, at ordforrådet skulle være 2.500, og dette blev også nået i de ensprogede danske moduler og i de fleste oversættelsesmoduler.

Tredie og sidste fase af projektet løber fra 1. juli 1988 til 30. juni 1990, men kan forventes forlænget til udgangen af 1990. Finansieringen af sidste del af tredje fase, fra 1. juli 1989, er dog ikke endeligt vedtaget i EF's organer, men ventes vedtaget i løbet af foråret 1989.

I løbet af denne fase skal det lille system fra anden fase på 2.500 ord udvides til en »præ-industrielt prototype« med et ordforråd på 20.000 ord.

I slutningen af 1988 startede, både i den danske gruppe og centralt i projektet, de indledende overvejelser om, hvad der skal ske efter afslutningen af 3. fase i 1990. Der vil næppe være grundlag for umiddelbart at omsætte forskningsresultaterne til et industrielt produkt, men der vil sikkert være behov for en overgangsfase på op til 2 år, hvor man forbereder overgangen fra et universitært forskningsprojekt til et industrielt udviklingsprojekt. Det færdige produkt skal være et oversættelsessystem, der kan integreres i EF's oversættelsestjenester som et praktisk hjælpemiddel for oversætterne, men man regner også med at udvikle en række afledte produkter indenfor datamatisk behandling af naturligt sprog. Desuden skal systemet løbende udbygges såvel kvalitativt gennem en mere præcis sproglig beskrivelse og inddragelse af elementer fra såkaldt kunstig intelligens (implikationer på grundlag af vidensbaser m.v.), som kvantitativt gennem tilføjelse af flere ordbogsindgange og udvidelse af de emneområder, det kan behandle.

Projektet har til huse på KUA og administreres af Københavns Universitet. Projektet er underlagt en styrelse, der har rektor for Københavns Universitet som formand og i øvrigt består af repræsentanter for universitetet, Statens humanistiske Forskningsråd, Handelshøjskolen i København, Forskningsdirektoratet og den daglige leder af forskningsgruppen.

Af maskiner råder projektet over en VAX 750, en HP 825 (en flerbruger minidatat), en HP 318 (arbejdsstation) og en række IBM PC'er.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12.

Lingvister: Poul Andersen (daglig leder), Annelise Bech, Frede Boje, Anna Braasch, Boel Bøggild-Andersen, Hanne Fersøe, Niels-Ole Jensen, Lise Damsgaard Johansen, Niels Jæger, Sabine Kirchmeier-Andersen, Patrizia Paggio, Susanne Nøhr Pedersen, Uffe Sonne Svendsen, Henrik Selsøe Sørensen, Ole Toegeby.

Datalog/systemprogrammør: Anders Nygaard, Theo Wegener Tams.

Datalog/lingvist: Eva Nørreslet.

TAP: Antal årsværk: 2.

Fuldmægtig: Annette Hartnack.

Assistent: Lizzi Würtz.

Andre:

Studentermehjælp: Marianne Dall, Kirsten Enevold, Michael Reich.

Tilknyttet projektet uden noget formelt ansættelsesforhold:

Forskningsprofessor Bente Maegaard.

Fratrædt i 1988:

Basile Bouras, Carsten Kruse Olsson.

Gruppens virksomhed:

Arbejdet i gruppen er nogenlunde ligeligt fordelt på forskning og udvikling, uden at der dog kan drages nogen klar skillelinie mellem disse to aktiviteter.

Forskningsvirksomheden består dels i lokalt at beskrive dansk grammatik på en måde, der egner sig til at blive implementeret og anvendt til datamatisk behandling af dansk sprog, dels i – sammen med sproggrupperne i de andre lande – at finde frem til og teste hensigtsmæssige beskrivelsesmodeller for sproglige fænomener, der skal gives en ensartet beskrivelse på tværs af de forskellige sprog.

Udviklingsarbejdet består i at implementere resultaterne af forskningsarbejdet i form af datamatiske grammatikker og ordbøger, der kan anvendes af oversættelsesprogrammet til analyse og generering af danske tekster og til den egentlige oversættelse, kaldet transfer, til dansk fra de andre sprog. Udviklingsarbejdet fungerer samtidig som en forlængelse af forskningsarbejdet, idet teoriernes holdbarhed her bliver afprøvet i praksis og nye, upåagtede problemer drages frem i lyset.

Med projektets fremadskriden ændrer aktiviteterne gradvis karakter, idet forskningsvirksomheden tenderer mod i højere grad at tackle den del af det sproglige univers, der skal gives en fælles behandling i systemet, nemlig semantikken eller betydningslæren. Ved semantik forstås her ikke kun de enkelte ords betydningskomponenter, der markeres med semantiske træk, fx. markeres det, om et ord betegner noget konkret eller noget abstrakt, om det betegner noget menneskeligt osv., men også den betydning, der udtrykkes med grammatiske former, fx. udtrykkes en fremtidig handling på engelsk normalt med futurum af verbet, mens den på dansk ofte udtrykkes med præsens.

EUOTRA-DK har i 1988 været aktivt involveret i dette forskningsarbejde, der koordineres centralt, på en række områder: modalitet, semantisk tid, afledningsmorfologi, koindexering, sætningsformede komplementer, koordinationer m.v.

Samtidig sker der det, at udviklingsarbejdet kommer til at spille en større rolle, efterhånden som forskningsarbejdet producerer resultater, der kan implementeres. En anden væsentlig forudsætning for udviklingsarbejdet er programmeludviklingen. Projektet har i starten været hæmmet af meget langsomt og ma-

skinpladskrævende programmel, men der er her sket store forbedringer, der – sammen med maskinmæssige forbedringer – nu har gjort det væsentligt lettere at teste grammatikker og ordbøger på maskinen.

I løbet af 1988 er der blevet udviklet en morfologisk komponent, så det nu er muligt ikke blot at analysere sætninger i de ord, de består af, men også at analysere de enkelte ord i stamme og bøjningsendelse. Dette har stor betydning for ordbogens størrelse, da man uden en morfologisk komponent er nødt til at opføre alle former af et ord som selvstændige ordbogsindgange, medens man med en morfologisk komponent kan nøjes med én ordbogsindgang pr. ord, hvor der er oplysninger om bøjningsparadigmer skrevet i et format, som maskinen kan bruge.

I løbet af 1988 er der også blevet udviklet et egentligt dansk genereringsmodul, der gør det muligt at producere danske sætninger på grundlag af oversættelsesresultaterne fra de andre sprog. Den egentlige oversættelse, der finder sted i transfermodulerne, er nemlig kun en oversættelse fra et analyseresultat på et sprog til en tilsvarende abstrakt beskrivelse på et andet sprog, og genereringsmodulet omdanner den abstrakte beskrivelse til en egentlig, læsbar dansk tekst.

Transferarbejdet har dels bestået i skrivning af tosprogede datamatisk ordbøger, hvor der nu foreligger ordbøger til dansk fra engelsk, fransk, græsk, nederlandsk og tysk med et ordforråd på 1500-3000 ord pr. ordbog samt mindre ordbøger fra spansk, italiensk og portugisisk, dels i testning af oversættelser på grundlag af analyseresultater, som vi modtager fra de andre sproggrupper.

Udover det lokale sproggruppearbejde har gruppen været stærkt involveret i centralt EUROTRA-arbejde. Bente Maegaard har siden begyndelsen af 1986 været formand for Liaison Group, der består af en repræsentant for hver sproggruppe samt en repræsentant for EF-Kommissionen, og som koordinerer arbejdet i sproggrupperne. Hun blev i juni 1988 genvalgt på denne post for projektets tredje fase frem til 1990. Flere medlemmer af EUROTRA-DK har under en særlig kontrakt deltaget i design og udvikling af programmet, der er fælles for alle sproggrupper.

Formidling:

EUROTRA-DK har været repræsenteret med foredrag ved følgende arrangementer:
14.3-15.3. Colloquium on Machine Translation (Göteborg), hvor Bente Maegaard og Poul Andersen holdt foredrag (se Udgivelser).

21.4.-22.4. Fourth International Symposium on Lexicography (København), hvor Anna Braasch holdt foredrag (se Udgivelser).

8.6.-10.6. Møde om leksikografisk forskning og ordbogsarbejde i Danmark (Fuglsøcentret Mols), hvor Boel Bøggild-Andersen holdt foredrag: Terminologisk arbejde i EUROTRA.

I efteråret 1988 arrangerede gruppen en seminar-række med følgende program:

29.9. Indledning og oversigt (Poul Andersen og Bente Maegaard).

13.10. Semantik, semantiske træk og modalitet (Ole Tøgeby og Henrik Selsø Sørensen).

27.10. EUROTRA's regelformalisme (Anders Nygaard).

10.11. Diderichsen's feltskema (Boel Bøggild-Andersen). Sideordning (Sabine Kirchmeier-Andersen).

24.11. Infinitte konstruktioner (Hanne Fersøe og Patrizia Paggio).

8.12. Transfer (Poul Andersen og Frede Boje). Demonstration (Lise Damsgaard Johansen et al).

I 1988 var EUROTRA-DK vært for den årlige EUROTRA-workshop med deltagere fra samtlige EUROTRA-grupper. Workshoppen fandt sted på Kalø Sprogøjskole i nærheden af Århus fra 3. til 10. september, og den havde ca. 130 deltagere.

Desuden har gruppen været repræsenteret uden foredrag ved flere konferencer. Gruppen har deltaget i flere mindre arrangementer og adskillige møder og workshops i EUROTRA-regi, og den har selv været vært for flere EUROTRA-møder.

I øvrigt har EUROTRA-DK haft mange gæster i årets løb: Medarbejdere fra andre EUROTRA-grupper, gæster ved Københavns Universitet og gymnasieklasser, der som led i edb-undervisningen har fået en orientering om maskinoversættelse.

Interne rapporter mv.:

O. Tøgeby: A proposal for an extended feature system, 36 s., februar.

H. Selsø Sørensen: Comment on »Modality in Spanish«, 3 s., marts.

H. Fersøe et al.: Report on Danish implementation work 1st December 1987-31st March 1988, 33 s. + 39 bilag, marts.

O. Tøgeby: Answer to SF questionnaire, 6 s., maj.

O. Tøgeby: Plan for a semantic problem solving group at the annual workshop 88, 13 s., maj.

H. Fersøe, P. Andersen et al.: Report on Danish implementation and applied research work 1st April-30th June 1988.

Status at the end of the second phase. 90 s. + 3 bilag + maskinlæsbart bånd, juli.

H. Selsø Sørensen: Modality report from EUROTRA-DK, 5 s., juni.

H. Fersøe, S. Kirchmeier-Andersen: Proposal for an approach to future demo activities, 3 s., juni.

H. Fersøe, P. Paggio: Participial constructions – from surface analysis to IS representation, 9 s. tekst + 8 s. bilag, juli.

S. Kirchmeier-Andersen: Sentential complements to nouns, 10 s., juli.

A. Bech, A. Nygaard et al: Experimentation with an extended E-framework: Treatment of unbounded

- dependency and anaphora resolution, 29 s., aug.
- A. Bech, A. Nygaard, P. Paggio: Metastatements of deletion of features, 5 s., september.
- B. Maegaard: The Dictionary in EUROTRA, 10 s. sept.
- H. Fersøe: Demo script. Frozen slideshow. Draft version, 5 s., september.
- H. Selsøe Sørensen: Details of terms in Danish, 20 s., september.
- B. Bøggild-Andersen, S. Nøhr Pedersen, S. Kirchmeier-Andersen, N. Jæger: Preliminary report on derivational morphology, 21 s., oktober.
- B. Maegaard: General Vocabulary, 3 s., oktober.
- S. Kirchmeier-Andersen: Report form for the coindecimation experiment, 4 s., november.
- P. Paggio, G. Malnati: Rule Coding Manual, draft II, 93 s., november.
- H. Selsøe Sørensen: The use of SUBJECT FIELD codes in the Eurotra system, 6 s., november.
- B. Bøggild-Andersen, H. Fersøe, L. Damsgaard Johansen, P. Paggio: Preliminary corpus for the investigation of sentential complements to categories other than verbs and in subject or modifier position, 20 s., december.
- B. Bøggild-Andersen, S. Nøhr Pedersen, S. Kirchmeier-Andersen, N. Jæger: Final report on derivational morphology, 45 s. tekst + 6 s. appendix, december.
- P. ten Hacken, D. Maas, B. Maegaard: Dictionary Manual, 33 s., december.
- S. Kirchmeier-Andersen: Comments on sections of the RM 5.0, 10 s., december.

Udgivelser:

- P. Paggio: The Concept of Preference Applied to Automatic Analysis of PPs and ADVPs, SAML nr. 13, Københavns Universitet, IAML (1988), s. 81-102.
- O. Tøgeby: Parsing Danish Text in EUROTRA, s. 35-57.
- F. Boje: Disambiguering i human oversættelse og i maskinoversættelse, s. 170-186.
- P. Andersen, A. Bech: A strategy for solving translation relevant ambiguities in a multilingual machine translation system, s. 187-203, i »Nordiske Datalogvistikkdage og Symposium for datamatstøttet leksikografi og terminologi 1987. Proceedings«, LAMBDA nr. 7, Institut for Datalogvistik, Handelshøjskolen i København, marts 1988.
- A. Braasch: Zur lexikographischen Kodifizierung von Phrasemen in einsprachigen deutschen Wörterbüchern, s. 83-100, i Karl Hyltdgaard-Jensen og Arne Zettersten (ed.): Symposium on Lexicography IV. Proceedings of the Fourth International Symposium on Lexicography April 20-22, 1988, Max Niemeyer Verlag, Tübingen 1988.
- B. Maegaard om EUROTRA Research.

P. Andersen om »The Danish National Group« i Gudrun Magnusdottir: Report on a Colloquium on Machine Translation, Språkdata, University of Göteborg, March 14-15, 1988, 13 s., Rapporter från SPRÅKDATA nr. 24, December 1988.

Poul Andersen

5. Center for Freds- og Konfliktforskning

Baggrund:

Centret blev efter folketingsbeslutning i 1984 for en 3-årig forsøgsperiode oprettet i tilknytning til Københavns Universitet. Centret har egen bestyrelse og selvstændigt budget, og har til formål at initiere og fremme freds- og konfliktforskning i Danmark. Det har til huse i universitetets ejendom, Vandkunsten 5, og får også i andre henseender faciliteter og ydelser stillet til rådighed af universitetet.

I maj 1987 besluttede Folketingets finansudvalg og udvalg for videnskabelig forskning at forlænge forsøgsperioden frem til udgangen af 1990.

Fra april 1988 har centrets bestyrelse været sammensat således: Forsker Nils Petter Gleditsch (P.R.I.O., Oslo) (formand), lektor Hans-Henrik Holm (Danmarks Journalisthøjskole), professor, dr.phil. Ole Karup Pedersen (KU) (næstformand), lektor Georg Sørensen (AUC), cand.phil. Ole Wæver (Centret) og M. Litt. (Oxon) Elzbieta Tromer (Centret).

I overensstemmelse med centrets mandat koncentrerer forskningen sig om to projekter:

- Ikke-offensivt forsvar i Europa (N.O.D.)
- Ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed (N.M.A.E.S.)

Centret udgiver et engelsksproget newsletter, Non-Offensive Defence, der i 1988 er udkommet med 3 numre.

Stab:

Forskningsmedarbejdere: Prof., Dr. Barry Buzan (fra 1/9-88) (deltid), Adjunkt, cand.mag. Ulla Holm (fra 1.8.88) (deltid), Cand.phil. Pierre Lemaitre, Cand. mag. Bjørn Møller, pens. oberstløjtnant P.Ø. Nielsen (deltid) (til 1/10-88), M. Litt (oxon) Elzbieta Tromer, Centerleder og projektleder prof., fil.dr. Håkan Wiberg (fra 1/9-88) og cand.phil. Ole Wæver.

Sekretariat: Overassistent Grete Bille.

Studentermedhjælpere på deltid (skiftende perioder): Poul Holm Andreassen, Trine Bie-Olsen, Thomas Dalager, Jacob Heinsen, Jens Mathiesen, Ib M.C. Nielsen.

*Forskningsvirksomhed:**1. Ikke-offensivt forsvar i Europa*

Hovedideen med ikke-offensivt forsvar (også betegnet »defensivt forsvar«, »ikke-provokerende forsvar«, »ikke-truende forsvar«, m.v.) er ved omstrukturering af de eksisterende militære apparater at bevare eller styrke disses defensive evne og samtidigt reducere den offensive kapacitet. Dette kan ske gennem kombinationer af ændringer i udrustning, i logistik og deployering, i uddannelse og taktik eller i strategi og doktrin.

Gennem sådanne omstillinger, hvadenten de er én-sidige eller aftalte, forestiller man sig, at det er muligt at begunstige flere forskellige formål: forskellige former for stabilitet (idet fordelene ved at mobilisere eller slå først såvel som risikoen ved ikke at være først bliver mindre), rustningskontrol og nedrustning (idet sikkerhedsdilemmaet svækkes: den ene sides forsvarsanstrengelser bliver i mindre grad til en trussel for den anden side), og et bedre internationalt forhandlingsklima (idet reduktion i trusselperceptionerne giver større samarbejdsmuligheder).

Projektet har flere forskellige og relaterede hovedformål: 1. at give en analyserende oversigt over den internationale debat, analyse og mere eller mindre konkrete forslag på det ikke-offensive forsvars område; 2. med baggrund i empiriske og teoretiske studier at vurdere, hvorvidt forskellige forslag kan forventes at bidrage til de forskellige formål, og videreudvikle forskellige forslag med udgangspunkt heri; 3. at studere, hvilke forskellige forhindringer (tekniske, organisatoriske, politiske, økonomiske m.v.) der kan være for omstrukturering af forsvarsapparater i ikke-offensiv retning, og hvordan disse vil kunne overvindes.

Arbejdet i 1988 har på den ene side koncentreret sig om at relatere ikke-offensivt forsvar teoretisk til f.eks. konventionel stabilitet, fælles sikkerhed, rustningsdynamik og tillidsskabende foranstaltninger, og har på den anden side foretaget mere konkrete analyser af militære aspekter på ikke-offensivt forsvar i havet og luften.

I den internationale udvikling er ideen om ikke-offensivt forsvar hurtigt og i stadig højere grad blevet accepteret i både Øst og Vest. En del af projektet har derfor bestået i at følge denne udvikling for at vurdere, hvilke muligheder – og risici – den indebærer.

Foruden den mere akademiske analyse lægger projektet også vægt på lokal og international formidling af den faglige udvikling på området. I denne sammenhæng spiller Centrets newsletter »Non-Offensive Defence« en vigtig rolle. Det redigeres af Bjørn Møller, udkommer fire gange om året, og har omkring 1.000 abonnenter. Desuden har medarbejderne en omfattende foredrags- og mødevirksomhed i ind- og udland.

Medarbejdere i 1988 har været Anders Boserup, Bjørn Møller, P. Ø. Nielsen, Håkan Wiberg samt Poul Holm Andreassen.

2. Ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed

Staters sikkerhed forbindes almindeligvis med militærmagt. Men bag en given militærpolitik ligger der en række ikke-militære opfattelser. Opfattelser af, hvem der er ens fjender, hvem der er ens allierede, karakteren af ens eget – såvel som modstanderens samfund – hvilke midler, der fremmer, og hvilke der modarbejder statens sikkerhed m.m. Disse forestillinger bundet i stater og befolkningsgruppers forskellige geografiske placering og størrelse, forskellige historisk-kulturelle baggrund og samfundssystem.

Projektets analyse af den sikkerheds- og usikkerhedspolitiske situation i Europa foregår parallelt på to planer. Arbejdet på det ene plan sker med henblik på at opstille en teoretisk ramme for projektet. På dette plan analyseres teorier om national og international politik, herunder teorier om fred og sikkerhed. Endvidere analyseres forskellige opfattelser af, hvad begrebet Europa dækker, hvad der ligger i begreberne sikkerhed, ikke-militære aspekter.

På det andet plan analyseres centrale sikkerhedsopfattelser i NATO og Warszawapagten og i de enkelte medlemslande. Gruppens største samlede projekt er en bog med arbejdstitlen *European Security in an Era of Superpower Decline: the Non-military Dimensions*. Denne er tænkt som en opfølgning af det tidligere projekt under ledelse af Egbert Jahn (med *Copenhagen Papers* No. 1, 1987; og *The European Polyphony*, som udkommer fra Macmillan sommeren 1989), og projektet søger at udvide dette arbejde ved at undersøge den ikke-militære problematik set i lyset af Europas aktuelle historiske og strukturelle position. Formålet er:

1. At undersøge hvilken indflydelse politiske, økonomiske såvel som miljømæssige faktorer har på sikkerheden i Europa under den »hårde skal« af militære faktorer.
2. At undersøge hvordan disse faktorer spiller ind på de militære, og hvordan militære og ikke-militære elementer af europæisk sikkerhed interagerer.
3. At placere ændringerne i en historisk og strukturel ramme med udgangspunkt i brugen af begrebet sikkerheds-kompleks.
4. At identificere og vurdere de grundliggende ikke-militære problemstillinger, som vil opstå i forlængelse af supermagternes aftagende indflydelse på det europæiske sikkerhed-kompleks.

Det er planen, at det teoretiske projekt i en vekselvirkning skal belyse og komplettere de enkelte forskeres individuelle arbejder.

Et nyt teoretisk projekt kommer fra Barry Buzans tidligere og nuværende arbejde. Den røde tråd i dette arbejde er en forbedring og konsolidering af logikken i neorealismen, som er præsenteret af Kenneth Waltz, ved at integrere den i en samlet system-teori, og ved at undersøge problemer omkring den anarkiske struktur, specielt med henblik på sikkerheds-begrebet. En udløber af dette arbejde er en teori om regional sikkerhed som en naturlig følge af ideerne om sikkerheds-kom-

plekser, hvis anvendelse på Europa vil blive udforsket inden for rammerne af det samlede projekt.

De øvrige N.M.A.E.S. forskere tilknyttet projektet bidrager til det samlede projekt ved såvel videreudvikling af særskilte delteorier som dybtgående »landestudier«. Af de øvrige teoretiske arbejder kan nævnes: teorier og metoder til studiet af de socialistiske landes sikkerhedspolitik: Elzbieta Tromer og Pierre Lemaitre; økonomisk sikkerhed i Østeuropa: Elzbieta Tromer; konceptuelle og metodiske problemer i studiet af rustningsdynamik og sikkerhedstænkning i Sovjetunionen: Pierre Lemaitre; udenrigspolitikteori: Ole Wæver og udviklinger i International Politik-teori i retning af en »post-strukturalistisk realisme«: Ole Wæver.

Det empiriske arbejde er primært struktureret som undersøgelser af sikkerheds-tænkning og debat i nogle betydningsfulde lande i Europa: Polen: Elzbieta Tromer; Frankrig: Ulla Holm; Ungarn: Pierre Lemaitre og Vesttyskland: Ole Wæver.

Forskningsbevillinger:

Centret har i 1988 ydet tilskud til nedennævnte større forskningsprojekter, der gennemføres uden for Centret:

Den sovjetiske udenrigs- og sikkerhedspolitiske debat under Gorbatsjov (Palle Andersen, SUC).

Clausewitz og Bomben – en teoretisk analyse af den vestlige atomvåbenstrategi siden 1945 (Poul Holm Andreasen, KU).

Socialdemokratiets atomvåbenpolitik (publikationsstøtte) Erik Boel, ÅU).

Sikkerhedspolitikken og demokratiet (Jørgen Christensen, ÅU).

Det franske socialistpartis sikkerheds- og forsvarspolitik: En jakobinsk, atlantisk og europæisk diskurs fra 1981 til 1987 (Ulla Holm, Århus).

Befolkningens bevidsthed om krig og fred (publikationsstøtte) (Bo Jacobsen, KU).

Den militære infrastrukturens nuværende og fremtidige udbygning inden for BALTAPs område (Keld Jensen, RUC).

Vesteuropas østpolitik (Knud Erik Jørgensen, ÅU).

Kontinuitet og forandring i forholdet mellem Sovjetunionen og Østeuropa (Mette Skak, ÅU).

En undersøgelse af de britiske minelægninger i de indre danske farvande og deres konsekvenser for den svenske, tyske og danske skibsfart 1940-1945 (Frank Weber).

Forelæsninger:

Centret arrangerer løbende forelæsninger, dels ved egne medarbejdere, dels inviterede forskere udefra. I 1988 har været afholdt følgende:

26.04.: Ole Brund (København): »Europa-kortet«.

19.05.: Jean-Paul Charnay (Paris): »En sammenlignende diskussion af udviklingen i pacifistbevægelsen og i diverse konflikttyper siden begyndelsen af det 19. århundrede«.

19.09.: Gregorz Peszko (Krakow): »Peace and Ecology«.

17.10.: Johan Galtung (Hawaii): »Europa-teori«.

13.12.: Herman Morbach (Greifswald): »Friedensfæhigkejt« og det nordiske område«.

19.12.: Wilhelm Agrell (Lund): Icke-offensivt forsvar och den teknologiska utvecklingen.

Desuden har Centrets medarbejdere afholdt en række foredrag for gymnasieklasser, civile værnepligtige m.v.

Afholdte konferencer og seminarer:

»Freds- og konfliktforskning i Danmark«, 10.-11. april 1988, Christiansborg og Københavns Universitet.

»Vesteuropæisk sikkerhedspolitik«, 9. maj 1988.

»Det europæiske sikkerhedssystem«, 3. november 1988.

»Centrale problemer i Freds- og Konfliktforskning«, 7.-8. november 1988. Arrangeret i samarbejde med Goethe Institutet (Det tyske Kulturinstitut) i København.

Deltagelse i konferencer:

2.-4.03: »Human Rights in East and West.« SUC, Louisiana m.fl. (Pierre Lemaitre).

18.03: »Together for the promotion of the Helsinki-process. First preparatory meeting of the international peace initiative«, København (Elzbieta Tromer).

26-27.03: »2nd Soviet-Western Seminar on Conventional Stability in Europe«, München, BRD (Anders Boserup).

09.04: Sikkerhedspolitisk konference, Nykøbing F (P. Ø. Nielsen).

12-14.04: »European Dialogue and Cooperation in the Sphere of Policy, Security, Economy, Disarmament and Culture.« Institute for Contemporary Social Sciences. Varna, Bulgarien (Pierre Lemaitre).

14-17.04: »Disengagement in Europe Towards Arms Reduction and Weapon-free Zones.« 50th PUGWASH symposium. Prag (Pierre Lemaitre).

21-24.04: »Political Conditions for Peace and Security: Obstacles and Perspectives« 51st PUGWASH symposium, Bochum i Vesttyskland (Ole Wæver).

29.04-01.05: »Women for a Meaningful Summit« Athen, Grækenland (Bjørn Møller, indledningstaler).

09.05: »Vesteuropæisk Sikkerhedspolitik«, Center for Freds- og Konfliktforskning, København, (Elzbieta Tromer).

11-16.05: Symposium ved Fritz Erler Akademie, Freudstadt, BRD (Bjørn Møller).

13-15.05: Vintersymposium i Nordisk Sommeruni-

versitets »Europa-kreds«, Helsingør (Pierre Lemaitre, Elzbieta Tromer, Ole Wæver).

08-10.06: TAPRI workshop on »Political Consequences of Nuclear Disarmament in Europe«, Maisansalo, Finland (Ole Wæver).

11-12.06: Annual Conference of The Peace Union of Finland. Panel om »Nuclear Disarmament and the Peace Movement in Europe«, Tampere, Finland (Ole Wæver).

11-13.06: Pugwash Conference, Geneve, Schweiz (Anders Boserup).

30.06-03.07: »The Peace Movement '88. New challenges.« 7th END Convention, Lund, Sverige (Pierre Lemaitre).

25.06-09.07: »Gemeinsamer Sicherheit«, Workshop, Cambridge, Mass., USA (Bjørn Møller).

29.07-05.08: Nordisk Sommeruniversitets sommersession, Viskadalen, Sverige (Håkan Wiberg, Ole Wæver).

27.08-08.09: »3rd Soviet-Western Seminar on Conventional Stability in Europe«, Moskva, USSR (Anders Boserup).

09-11.09: Annual Conference ved International Institute for Strategic Studies, Brighton, U.K. (Barry Buzan).

17-18.09: »On the 20th Anniversary of the 'Prague Spring'«, European Network for East-West Dialogue, Nijmegen, Holland (Elzbieta Tromer).

23-26.09: »Rethinking European Security«, konference arrangeret af »Forum per i problemi della pace e della guerra«, Firenze, Italien (Ole Wæver).

30.09-02.10: Symposium om »Perspectives of Disarmament and Detente in Europe after the INF Treaty«, International Institute for Peace, Wien og General Assembly of the IIP (Håkan Wiberg).

03-04.10: Projekt møde om »Common Nordic Security 2010«, Center for Freds- og Konfliktforskning, København (Håkan Wiberg).

04-05.10: »Modernity as History« Humanistisk Forskningscenter, København (Ole Wæver, Pierre Lemaitre).

28-30.10: »Militærdoktrinen und Rüstungskontrolle«. AFED-PRESS konference i Mosbach-Neckarelz, BRD (Bjørn Møller).

02.11: »Supermagternes intervention i Tredjeverdenskonflikter«, SNU København, (Elzbieta Tromer).

04-06.11: TAPRI workshop on »Political Consequences of Nuclear Disarmament in Europe«, København (Ole Wæver).

07-08.11: Symposium om »Freds- og konfliktforskningens aktuelle problemer og præstationer«, Goetheinstituttet, København (Håkan Wiberg).

14-17.11: »East-West Workshop on Non-provocative Defence«, arrangeret af INSTEAD. Amsterdam, Holland (Bjørn Møller).

21.11.: Nordisk konference om »Forskning vid de

nya högskolorna«, (Håkan Wiberg, indlednings-taler).

25.11.: »Framtidsstudiernas teori och metod«, Institutet för Framtidsstudier, Stockholm (Håkan Wiberg, gæsteforelæser).

07.12.: Møde, Sektion Nordeuropawissenschaften, Ernst-Moritz-Arndt-Universität, Greifswald (Håkan Wiberg, gæsteforelæser).

07.12: Seminar ved AGENOR-gruppen, Berlin, BRD (Bjørn Møller).

08-09.12: 5. Internationale Humboldt-Kolloquium zur Friedensforschung, Humboldt-Universität zu Berlin (Håkan Wiberg, Bjørn Møller).

14-16.12: Konference om »The Study of War and Peace«, Polemologisch Instituut, Groningen (Håkan Wiberg).

Gæsteforskerophold:

September 1988: Helsinki Universitet (Barry Buzan).

Studieophold:

19-26.08: Østrig (Stadtschlaining). »The Second European Summerschool on Arms Control, Security and Peace«, Austrian Peace Research Institute, (Elzbieta Tromer).

Publikationer:

Barry Buzan: »Japan's Future: Old History versus New Roles«, i: International Affairs, 64:4, 1988, pp 557-73.

Egbert Jahn, Pierre Lemaitre og Ole Wæver: »Understanding the European Security Configuration Through Concepts of Security.« i: Chadwick Alger and Michael Stohl (red.), A Just Peace Through Transformation. Westview Press, Boulder & London, 1988.

Pierre Lemaitre: »Ungarn: Sikkerhedspolitik, Sikkerhedspolitisk Tænkning og Socialismemodel«, i: J. J. Jensen (red), Europa i Opbrud, Sydjysk Universitetsforlag 1988, s. 134-151.

Pierre Lemaitre: »A Hungarian Concept of Security.« Kapitel i: European Polyphony (se Ole Wæver m.fl.).

Bjørn Møller: »No-First-Use of Nuclear Weapons and Non-Offensive Defence«, i: Alger, C. & M. Stohl (red.): A Just Peace Through Transformation. Cultural, Economic and Political Foundations for Change. Boulder & London 1988: Westview Press.

Bjørn Møller: »Common Security and Military Posture«, i: Defense & Disarmament News, no. 1, 1988.

Bjørn Møller: »Perspectives of Disarmament in Europe. The significance of Non-Offensive Defence Strategies, i: Current Research on Peace and Violence, No. 3, 1988, pp. 104-114.

Bjørn Møller: »Crisis Stability and Non-Offensive Defence. The Nordic Perspective«, i Brauch, H. G. & L. Unterseher (red.): AFES-Press Report nr. 22.

- Bjørn Møller: »A Non-Offensive Maritime Strategy for the Nordic Area – Some Preliminary Ideas«, Alternative Defence Working Papers, No. 2, Centre for Defense and Disarmament Studies, Brookline MA, USA, 1988.
- Elzbieta Tromer: »A New Europe: The Menu«, indledningskapitel i Wæver, O. et al. (red.): European Polyphony (se Ole Wæver m.fl.).
- Håkan Wiberg: »The Peace Research Movement«, i: Peter Wallensteen (red.): Peace Research: Achievements and Challenges, Boulder, CO: Westview Press, 1988, s. 30-53.
- Håkan Wiberg: »What is the Use of Conflict Theory?«, i: Peter Wallensteen (red.): Peace Research: Achievements and Challenges, Boulder, CO: Westview Press, 1988, s. 105-118.
- Håkan Wiberg: »Concepts of Security: A Logical and Analytical Framework«, i: Narindar Singh (red.): Peace and Development, New Delhi: Lancer / Indian Council for Social Science Research, 1988, s. 31-53.
- Håkan Wiberg: »I krig med tredje verden«, i: TFF Newsletter, nr. 7/8, 1988, s. 25-26.
- Ole Wæver, Pierre Lemaitre og Elzbieta Tromer (red.): European Polyphony: Perspectives Beyond East-West Confrontation. (Macmillan, London. Udkommer i 1989).
- Ole Wæver: »Conceptions of Détente and Change: Some Non-military Aspects of Security Thinking in the FRG«, kapitel i European Polyphony (se Ole Wæver m.fl.).
- Ole Wæver: »Conflicts of Vision – Visions of Conflict«, konklusionskapitel i European Polyphony (se Ole Wæver m.fl.).
- Ole Wæver: »Hvordan skal Danmark forsvares politisk? De langsigtede politiske perspektiver af dansk forsvarspolitik«, i: Henning Sørensen (red.): Sådan skal Danmark Forsvares! Samfundsforskeres syn på spørgsmålet 'Hvordan skal Danmark forsvares?' Efterfulgt af opponentindlæg fra officerer, Forlaget Nyt fra Samfundsvidenskaberne, København 1988, s. 67-122.
- Ole Wæver: »Sikkerhedsfigurer i Vesttysk Debat, 1983-1987«, i: J. J. Jensen (red.): Europa i Opbrud, Sydjysk Universitetsforlag 1988, s. 189-221.
- Ole Wæver: »Denmark: The Travails of an Independent Shipper«, kapitel i: Wilhelm Agrell (red.): Shades of Grey: The Hidden Arms Trade, udkommer på svensk i 1989. (Forventes også at udkomme på engelsk samt eventuelt tysk og fransk).
- ter the INF-agreement. 50th PUGWASH symposium, Prag 14-17.04.
- Bjørn Møller: »Common Security: Some Military and Non-military Aspects«. East-West Workshop on Common Security, USA, 26.06-07.08.
- Bjørn Møller: »Restructuring the Naval Forces. Maritime Aspects of a Non-Offensive Defence«. East-West Workshop, INSTEAD, Amsterdam, 14.-17.11.
- Håkan Wiberg: »Confidence Building Measures? Common Security? A New International Order? Realism of Alternatives as a Question of Logic and as a Question of Power«. Symposium on »Perspectives of Disarmament and Detente in Europe after the INF Treaty«, International Institute for Peace, Wien, 30.09.-1.10.
- Håkan Wiberg & Bjørn Møller: »Vertrauensbildende Massnahmen und Nicht-Offensive Verteidigung: Entwürfe und Probleme«, 5. Internationale Humboldt-Kolloquium zur Friedensforschung, Humboldt-Universität zu Berlin, 08.-09.12.
- Håkan Wiberg: »Balance of Power and Nuclear Deterrence«, konference »The Study of War and Peace«, Polemologisch Instituut, Groningen, 14-16.12.
- Ole Wæver: »New Political, Ideological, and Economic Areas Problematic to Détente Between East and West in Europe«. 51st PUGWASH symposium, Bochum, 21.-24.04.
- Ole Wæver: »New Non-Military East-West Controversies in a De-nuclearizing Europe«. Annual Conference of the Peace Union of Finland. Panel-diskussion om: »Nuclear Disarmament and the Peace Movement in Europe«, Tampere, 11.-12.06.
- Ole Wæver: »Europæiske Identiteter«. Nordisk Sommeruniversitetets sommersession, Viskadalen, 29.07.-5.08.
- Gæsteforelæsninger og oplæg til seminarer uden for centret:*
- Barry Buzan: »Systems, Structures and Units: reconstructing Waltz's theory of international politics«, Stockholm Universitet (september 1988).
- Elzbieta Tromer: »The current political and economic situation in Poland«, Gæsteforelæsning ved Instituto Mexicano de Estudios Politicos, Mexico Ciudad, Mexico (januar 1988).
- Elzbieta Tromer: »Political obstacles to the economic reforms in Poland; the current (1982) attempt at economic reform«, seminar oplæg ved Institut for Øststatsforskning, Uppsala Universitet (April 1988).
- Arbejdsrapporter til intern diskussion:*
- Ulla Holm: »De franske partier og Europa-diskussionen«. Marts 1988.
- Ulla Holm: »Konstanter og dilemmaer i fransk sikkerhedspolitik efter 1945«. Juni 1988.

Konferencepapirer:

Ulla Holm: »The French Security Policy and the Notion of the French Republic«. »Det Europæiske sikkerhedssystem«, København, 03.11.88.

Pierre Lemaitre: »Prospects for Security in Europe af-

Større artikler i dagblade o.l.:

Ulla Holm: »Udviklingen i Europa efter INF«, Ekstraposten, NTA, nr. 22-uge 45.

Pierre Lemaître: »Hele Europa står overfor et historisk afgørende sikkerhedspolitisk valg.« Information 9. maj s. 6.

Elzbieta Tromer, Pierre Lemaître og Poul Holm Andreassen: »Tal nedrustning med Polen«, Information, 4. jan. 1988.

Grete Bille

6. Det danske Sprog- og Litteraturselskabs ordbøger

a. Gammeldansk Ordbog

Historie:

I årene 1952-1987 indsamledes materiale (ca. 1 mill. sedler) til ordbogen, hvis formål er 1. at give en lingvistisk beskrivelse i leksikalsk form af det danske sprog i tidsrummet ca. 1100-1515, 2. at tilvejebringe en filologisk håndbog som hjælpemiddel ved læsning af tekster fra den gammeldanske periode. Ordbogen har siden 1975 haft til huse i Københavns Universitets Institut for Navneforskning, indtil 1977 Rosenborggade 15, derefter på KUA.

Stab:

Redaktører: Antal årsværk: 2,25.

Ebba Hjorth, Bente Holmberg (se også Supplement til Ordbog over det danske Sprog), Merete Korvenius Jørgensen (forskningsrådsstipendiat), John Kousgård Sørensen (se også Institut for Navneforskning).

Medhjælp: Antal årsværk: 0,9.

Frode Christiansen, Vibeke Hutchings (arbejdstilbud).

Ordbogens virksomhed:

Arbejdet med ordbogen, som er planlagt til at omfatte 8 bind, har især været koncentreret om

- at fastlægge de endelige redaktionsregler på grundlag af en række prøveredaktioner,
- at fastlægge en artikelstruktur, som gør anvendelsen af automatisk databehandling mulig såvel i indtastningsfasen som i søgnings- og trykningsfasen,
- at fortsætte udarbejdelsen af en alfabetisk ordliste,
- at udarbejde lister over kildeforkortelser og redaktionelle forkortelser.

Ebba Hjorth har som medlem af DANLEX-gruppen (under Statens humanistiske Forskningsråds auspicer) medvirket i arbejdet med problemer omkring etablering af en databaseret ordbank. Hun har yderligere deltaget i udviklingsarbejdet vedrørende et generelt ordbogsediteringssystem (se også under publikationer).

Ebba Hjorth var arrangør af en SHF-finansieret workshop på KUA om ordbogsediteringssystemet Compulexis (med deltagelse fra Danmark og Norge) i marts 1988, holdt foredrag om Gammeldansk Ordbog og demonstrerede Compulexis-programmel.

Ebba Hjorth blev på møde om leksikografisk forskning og ordbogsarbejde i Danmark (se ndfr.) medlem af en arbejdsgruppe, som skal forberede koordinering af dansk leksikografisk virksomhed.

Bente Holmberg har fortsat beskæftiget sig med stednavnenes vidnesbyrd om ældre tiders forhold, religionshistorisk ved deltagelse i et symposium om nordisk hedenskab 13-17/8 1988 i Gran, Norge, med foredrag om stednavne og personnavne som religionshistoriske kilder, marinhistorisk som ansvarlig for den onomastiske del af projektet Atlas over Fyns kyst 0-1500 e.Kr., der bl.a. registrerer arkæologiske og onomastiske spor af maritime aktiviteter i den fynske strandzone.

Merete Korvenius Jørgensen arbejder - støttet af Statens humanistiske Forskningsråd - med projektet »Det gammeldanske ordforråd i stednavne - til brug for Gammeldansk Ordbog«. Hun har arbejdet med opstilling af kriterier for, hvilket ordforråd i stednavne der kan udnyttes i en sådan tidsafgrænset ordbog, og har yderligere gjort forsøg med maskinel excerpering (optisk læsning) af stednavnepublikationer.

John Kousgård Sørensen, se under Institut for Navneforskning.

Merete Korvenius Jørgensen deltog i ovennævnte workshop-arrangement og sammen med Ebba Hjorth og Bente Holmberg i Fourth International Symposium on Lexicography 20-22/4 1988, begge på KUA.

Ebba Hjorth, Bente Holmberg, Merete Korvenius Jørgensen og John Kousgård Sørensen deltog i møde om leksikografisk forskning og ordbogsarbejde i Danmark, 8-10/6 1988 i Fuglsø.

Redaktionen har besvaret en række skriftlige og mundtlige henvendelser fra udenlandske og indlandske forskere.

Publikationer:

Rosenkilde Jacobsen, Jane og Ebba Hjorth: »A taxonomy for dictionary data and its use for a scholarly historical dictionary.« ZüriLEX '86 Proceedings (ed. Mary Snell-Hornby): 351-373. Tübingen.

John Kousgård Sørensen

b. Supplement til Ordbog over det danske Sprog

Historie:

I årene 1918-1956 udgav Det danske Sprog- og Litteraturselskab Ordbog over det danske Sprog (ODS), bind 1-28, og i 1956 begyndte arbejdet på et supple-

ment til ordbogen. Formålet med ODS-Supplementet er at forbedre ODS's beskrivelse af dansk rigssprog i perioden 1700-1955. Supplementet skal altså ikke fortsætte beskrivelsen af sprogets udvikling gennem det 20. århundrede, men det skal bøde på de fejl og mangler, som findes i ODS. Til dette formål er der gennem årene indsamlet materiale (ca. 1,3 mill. sedler) fra tekster af enhver art inden for ODS-perioden; ca. 10 af denne seddelsamling består af henvisninger til ODS-artikler. Foruden den egentlige supplementssamling er ODS-Supplementet i besiddelse af en række sær-samlinger. – Indtil 1979 foregik supplementarbejdet på Det kgl. Bibliotek, hvor også ODS havde til huse. I 1979 flyttedes supplementssamlingerne til Universitetsbibliotekets 1. Afdeling i Fiolstræde, hvor redaktionen fik stillet nogle læsesalspladser til rådighed, og hvor man desuden fik direkte adgang til bibliotekets bøger. Siden 1985 har supplementet haft til huse i Københavns Universitets Institut for Navneforskning på KUA.

Stab:

Redaktører: Antal årsværk: 1,5.

Anne Duekilde, Bente Holmberg (se også Gammel-dansk Ordbog).

Medhjælp: Antal årsværk: 0,5.

Lise Bak.

Ordbogens virksomhed:

Arbejdet med ODS-Supplementet, som er planlagt til at omfatte 6 bind, har fortrinsvis samlet sig om – kontrol og færdigredigering af artikler med begyndelsesbogstav fra A til F, – verificering og etablering af kildeforkortelser, – fastlæggelse af en endelig artikelstruktur med henblik på indtastning, søgning og trykning ved hjælp af edb.

I 1987 udsendtes en prøve på Supplement til Ordbog over det danske Sprog i form af et prøvehæfte, indtastet ved hjælp af ordbogsediteringssystemet Compulexis. De indhøstede erfaringer har gjort det muligt at præcisere de økonomiske forudsætninger for færdigredigering, indtastning og trykning af 3 supplementsbind, bestående af artikler fra A til F. Med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd ser det ved årets udgang ud til at indtastningen kan påbegyndes i 1989. I den anledning har redaktionen indledt forhandlinger og samarbejde med softwarefirmaet Compulexis om brugen af dets editeringssystem.

Med et indlæg om ODS-Supplementets erfaringer med Compulexis-systemet deltog Lise Bak og Anne Duekilde i marts 1988 i en workshop på KUA om ovennævnte editeringssystem.

Anne Duekilde og Bente Holmberg har deltaget i Fourth International Symposium on Lexicography 20-22/4 1988 på KUA og i møde om leksikografisk forskning og ordbogsarbejde i Danmark, 8-10/6 1988 i

Fuglsø, hvor Anne Duekilde præsenterede ODS-Supplementet.

Med et foredrag om sted- og personnavne som religionshistorisk kilde har Bente Holmberg deltaget i et symposium om nordisk hedenskab 13-17/8 1988 i Gran, Norge.

Anne Duekilde har med foredrag om fraseologiske enheder bestående af småord deltaget i det 2. Møde om Udforskningen af dansk Sprog 13-14/10 1988 i Århus. Desuden har hun medvirket i Danmarks Radios serie Sprogminuttet.

I løbet af året har redaktørerne besvaret en række forespørgsler fra ind- og udland vedrørende dansk rigssprog i perioden 1700-1955.

Bente Holmberg

7. Center for Hjerneskade

Centret blev åbnet 1. marts 1985. Det er placeret med tilknytning til de psykologiske institutter, Københavns Universitet, Amager. Centrets formål er at yde behandling og genoptræning til mennesker, der er hjerneskadede f.eks. som følge af trafikulykker, arbejdsulykker, blodpropper eller andre akut opståede sygdomme i hjernen.

Det er endvidere formålet at bidrage til øget viden om hjernen og om de skader, der kan ramme hjernen, ved undervisning af studerende, efteruddannelse af relevante faggrupper, oplysningsvirksomhed iøvrigt, samt gennem forskning.

Stab:

VIP:

Direktør: cand.psych. Anne-Lise Christensen.

Psykologer: Hysse Forchhammer, Kasper Jørgensen, Peter Lønberg Madsen, Palle Møller Pedersen, Eva Mugge Pinner, Carsten Randsø, Nicole Kristjansen Rosenberg.

Fysioterapeuter: Gitte Rasmussen, Peter Zeeman.

Talelærer: Finn Malmqvist.

Neurologvist: Lise Randrup.

Speciallærere: Steen Hartmann, Kaj Keiser.

TAP:

Vian Brito, Karin Ewald, Marianne Ploug Ewald, Olga Johansen, Mona Olsen, Grete Mørup Petersen.

Historie:

Baggrunden for at arbejde med undersøgelse af mennesker med hjerneskade og deres behandling skal findes i sovjetisk neuropsykologi igennem studieophold hos A. R. Luria. Desuden har kendskab til genoptræningscentre, der siden 1960'erne er åbnet i en række andre lande, været inspirerende. Interessen for at

medvirke til en lignende udvikling her i landet manifesterede sig i ansøgning til Egmont fonden i efteråret 1984. Fondens besluttede at bevilge en sum, der gjorde det muligt at etablere, samt drive centret i en forsøgsperiode med henblik på, at centret skulle kunne blive selvfinansierende. Drøftelsen af en hensigtsmæssig placering af centret førte til henvendelse til Psykologisk Laboratorium. Fra centrets side var vi interesseret i tilknytning til forskningsmiljøet her og i undervisning af studerende. Henvendelsen blev modtaget meget positivt og førte i løbet af ganske kort tid til en samarbejdsaftale, som indebærer, at centret huses ved de psykologiske institutter mod til gengæld at yde undervisning til psykologistuderende. Aftalen gjaldt til 31.12.86, men erfaringerne viste sig hurtigt så gode, at centret ansøgte om en forlængelse, hvilket blev imødekommet af Det humanistiske Fakultetsråd i september 1986. Samarbejdsaftalen er nu ikke længere tidsbegrænset, men kan opsiges med et års varsel. Centret har siden sin start samarbejdet med Bispebjerg Hospital klinisk-fysiologisk nuklear afdeling, Institution for Psykiatri – Lasarettet, Lund samt Center for Neuropsychological Rehabilitation, Indianapolis USA. Herudover er der i 1988 indledt samarbejde med Bispebjerg Hospital, psykiatrisk afdeling, Arvebiologisk Institut, Panum samt Neuromedicinsk afdeling, Hvidovre Hospital.

Centrets virksomhed:

1. Behandling

I august 1985 startedes det første egentlige nye træningsprogram, hvor de forskellige internationale og danske erfaringer forsøges integreret. Programmet, der bygger på den kvalitative neuropsykologiske undersøgelse, tilrettelægges individuelt. Det indbefatter træning af kognitive funktioner, terapeutisk behandling af emotionelle forhold, samt støtte til fremme af social tilpasning. Sideløbende arbejdes med motorisk træning, fysioterapi samt tale- og stemmetræning. Dertil kommer arbejdet med de hjerneskadedes pårørende. Et program varer 4½ måned, 4 dage om ugen, 5 timer om dagen. For at opnå den bedst mulige integration arbejdsmæssigt og alment socialt, ydes videre støtte efter programmets afslutning i en periode, der typisk strækker sig over ½-1 år.

2. Undervisning

Optræningsprogrammerne er de centrale aktiviteter. Herudover gives undervisning til psykologistuderende, afholdes kurser og konferencer. Tillige holdes foredrag for psykologer og andre faggrupper m.h.p. at videregive centrets erfaringer.

3. Forskning

3.1 I 1988 er der gennemført et kombineret forsøgs- og forskningsprogram i samarbejde med en række kommuner i Københavns amt. Et af formålene har

været at belyse psykosociale forhold hos de 3 første års elever. Resultaterne er sammenfattet i en rapport, der er sendt til amter, kommuner på Sjælland samt samarbejdspartnere og andre interesserede. Det fremgår, at gruppen generelt har forbedret sine vilkår på en række områder. Det er blevet muligt for de behandlede at vende tilbage til et mere normalt familie- og fritidsmønster og undgå social isolation. Næsten 80 % har opnået en eller anden form for meningsfuld beskæftigelse. Efter behandlingen ses en signifikant mindre belastning af det offentlige social- og sundhedssystem, ligesom der i kraft af større selvhjulpethed er mindre behov for professionel hjælp til at klare egen bolig-situation. Endelig viser opgørelsen, at selv om mange klienter efter behandlingen stadig modtager visse offentlige ydelser, er mange under fortsat revalidering. Vurderinger ½ til 2½ år efter behandlingens afslutning viser fortsat bedre forhold.

3.2 En forskningsgruppe har endvidere udarbejdet en protokol til en kontrolleret undersøgelse af effekten af det kliniske program. Evalueringerne vil blive foretaget indenfor flere områder: neuropsykologisk, neurologisk, socialt, økonomisk samt m.h.t. hjerneaktivitet, som den kan måles med rCBF Xenon inhalationsteknik. Forskningsprogrammets specifikke formål er:

– at evaluere kort- og langsigtede resultater af CFH's genoptræningsforløb for patienter med kranietraumer og patienter med andre former for hjerneskader samt en kontrolgruppe, der modtager anden form for behandling.

3.3 Center for Hjerneskade har herudover en række mindre forskningsprojekter igang internt f.eks. udvikling af neuropsykologiske undersøgelsesmetoder. En række projekter udføres i samarbejde med eksterne institutioner, (jvf. ovenfor under Historie), f.eks. neuropsykologiske aspekter ved afasi, demens/depression, hysteri.

Internationalt samarbejde:

Et af centrets mål er at holde tæt kontakt med nye udviklinger indenfor områderne neuropsykologi og genoptræning, samt beslægtede områder. Med henblik på opfyldelse af dette formål har centret inviteret og haft besøg af en række videnskabsfolk fra udlandet for kortere og længere ophold.

Publikationer:

Christensen, A.-L., Uzzell, B., Ed.: Neuropsychological rehabilitation. Boston: Kluwer Academic Publishers, 1988.

Christensen, A.-L., Pinner, M., Rosenberg, N. Program for rehabilitation of brain damage in Denmark. In: Neuropsychological Rehabilitation, side 115-124. Boston Kluwer Academic Publishers, 1988.

Peter L. Madsen, Carsten Randsløv, Anne-Lise Christensen: *Gerontologi og Samfund* nr. 4, 1988. »Grænser for genoptræning?«
 Rosenberg N, Rosenberg R. *Angst, krise, stress. Teori, klinik, terapi*. Munksgaard København 1988: 1-142.

Nicole K. Rosenberg, Anne-Lise Christensen

8. Forskningscenter for medicinsk Bioteknologi

Dette center, som blev oprettet i slutningen af 1987, er et af resultaterne af den danske regerings bioteknologi-program og består af medarbejdere fra Kemisk Laboratorium II, H. C. Ørsted Institut, Biokemisk Institut B, Panum Institut, Proteinlaboratoriet, Panum Institut og Statens Seruminstitut. Hovedidéen bag centret består i at samle de grundlæggende discipliner, der indgår i moderne bioteknologi.

Således råder centret over praktisk og teoretisk kunnen inden for organisk kemi, molekylær biologi og human medicin. Inden for disse områder arbejdes der i øjeblikket delvis isoleret med projekter, som enten indeholder bioteknologisk relevant grundforskning, eller som er målrettede og anvender bioteknologi. Disse forskningsområder komplementerer hinanden. Den målrettede forskning har behov for, at grundforskningen hurtigst muligt udnyttes og at de molekylære grundvidenskabelige aspekter forstås og inddrages både for deres videnskabelige værdi og fordi de netop vil kunne føre til, at de målrettede opgaver løses optimalt.

Grundforskningen kan samtidig inspireres af de målrettede projekter, hvorved spændende, uventede observationer, som normalt ikke forfølges, bliver fulgt. Desuden kan den interdisciplinære sammensætning af centret muliggøre utraditionelle angrebsvinkler inden for grundforskning såvel som anvendt forskning.

Centrets projekter forener grundvidenskab med muligheden for at udvikle nye kommercialiserbare produkter, ligesom der vil blive uddannet kandidater med den viden og kunnen, som inden for overskuelig fremtid vil være meget efterspurgt i industrien, på sektorforskningsinstitutter og på akademiske laboratorier. Desuden tilbydes bioteknologisk og videnskabeligt samarbejde og undervisning til udefra kommende interesserede.

Centret kan udføre organisk syntese, specielt peptid- og oligonucleotidsyntese og kemisk modifikation af proteiner, protein fraktionering, protein og DNA/RNA analyser i almindelighed og protein- og DNA/RNA-sekventering i særdeleshed. Endvidere beherskes gen-kloning i prokaryote og eukaryote værter, fremstilling af poly- og monoklonale antistoffer, samt produktion af immunodiagnostika og vacciner.

Kort summeret: Centret forener en række discipliner, som kan forøge slagkraften, relevansen og mulighederne hos de involverede forskere. Vi udnytter den væsentligste del af vores arbejde og muligheder inden for bioteknologi.

Inden for centret deltager følgende faste videnskabelige medarbejdere:

H. C. Ørsted Institut: Ole Buchardt, Arne Holm, Otto Dahl, Roald Boe Jensen, Ulla Henriksen og John Nielsen.

Panum Institut: Peter E. Nielsen og Jan Engberg.

Proteinlaboratoriet: T. C. Bøg-Hansen og Elisabeth Bock.

Statens Seruminstitut: Jens Vuust, Nils Axelsen, Nils Strandberg Pedersen, Jørgen Bennedsen, Claus Koch, Lars-Inge Larsson, Iver Heron og Klaus Lind.

Desuden aflønnes en række tekniske medarbejdere og licentiatsstuderende. En række kandidatstipendiatler aflønnet af Københavns Universitet, Statens naturvidenskabelige Forskningsråd, Statens lægevidenskabelige Forskningsråd eller private fonde er også helt eller delvist tilknyttet centret.

Ole Buchardt

9. Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik

Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik (Nordita) er et fællesnordisk institut, der finansieres af Nordisk Ministerråd. Institutet får stillet lokaler til rådighed ved Niels Bohr Institutet. Der er et nært samarbejde mellem forskere på de to institutter.

Formål:

Nordita blev oprettet i 1957. Det har til formål at fremme videnskabeligt samarbejde mellem de nordiske lande inden for den grundlæggende teoretiske atomfysik. Institutet skal drive forskning og uddannelse samt fremme forskningen ved samarbejde mellem de nordiske institutioner inden for området, f.eks. via udveksling af forskere, ved at arrangere og finansiere besøg af udenlandske gæsteforskere ved institutioner i Norden, og ved at anordne eller yde bidrag til symposier m.m. Institutet modtager stipendiatler fra de nordiske lande (i reglen for to-års perioder) og udenlandske gæsteforskere.

Organisation:

Nordita ledes af en styrelse bestående af indtil 3 medlemmer fra hvert af de nordiske lande samt tre repræsentanter for Norditas personale. Desuden er Norditas direktør født medlem af styrelsen.

De nationale repræsentanter i styrelsen udnævnes af Nordisk Ministerråd efter forslag af vedkommende

forskningsråd eller tilsvarende organ i respektive land. For hvert land udnævnes en suppleant i styrelsen.

Styrelsen nedsætter blandt sine medlemmer et foretningsudvalg bestående af direktøren og en af personalerepræsentanterne samt et medlem fra hvert land, herunder styrelsens formand, som tillige er formand for udvalget.

Norditas professorer danner et professorkollegium, der virker som rådgivende organ i videnskabelige spørgsmål. Direktøren er formand for kollegiet.

Alle ansatte ved Nordita, herunder forskningsstipendiaterne, danner et rådgivende institutkollegium.

Direktøren har ansvaret for den daglige ledelse af Norditas virksomhed i overensstemmelse med de retningslinier, der afstikkes af styrelsen, og for udførelsen af styrelsens beslutninger i øvrigt.

Direktøren udnævnes af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra styrelsen.

Fagudvalg nedsættes af styrelsen. udvalgene består af mindst et medlem fra de nordiske lande samt mindst et medlem af Norditas professorkollegium. Fagudvalgene virker som rådgivende organ for styrelsen.

Stab:

Direktør: Allan Macintosh til 31.12.1988.

Administrationschef: Nils Robert Nilsson.

Professorer: John Hertz, Alan Luther Ben Mottelson, Christopher Pethick (direktør fra 1.1.89), Paolo Di Vecchia.

Adjungeret professor: Gerald E. Brown, Tony Brook
Assistant professors: Mogens Høgh Jensen, Bernard Jones, Roland Svensson, Andreas Wirzba.

Stipendiater: L. Appel, H. Heiselberg, H.J. Jensen B. Lauritzen, M. Springborg, J.R. Honkonen, E.J.O. Nykänen, E. Vuorio, G. Björnsson, R. Gudmundsdottir, G.I. Thorbergsson, C.A. Lütken, R.A. Madsen, S. Sannan, M. Arbman, J. Grundberg, S. Larsson, M.G. Nordahl, K. Olofsson, G. Russberg, A.K. Tollsten, M. Ögren.

Administration: Helle Küllerich, Hanne Bergen, Ellen Pedersen, Anna Maria Rey, Inge Søndergaard, Birthe Thorup, Inger Wadil.

Forskningsvirksomhed m.v.:

Institutets virksomhed omfatter elementarpartikelfysik, kernefysik, astrofysik og faststoffysik. Inden for astrofysik er de vigtigste forskningsområder kosmologi og galaktisk fysik.

Virksomheden i 1988 har stort set fulgt planerne. I løbet af året besøgte et stort antal fysikere Nordita og adskillige aflagde også besøg ved andre nordiske institutioner. Aflangtidsgæster opholdt 9 sig i København og 8 i de nordiske lande. Desuden foregik som altid en regelmæssig udveksling af forskere mellem Nordita og medlemslandene.

Nordita stod som arrangør af 7 symposier og var

medarrangør af yderligere 2 samt ydede støtte til 2 i Norden.

I 1988 fik Nordita installeret edb udstyr med grafikstation og supplerende udstyr til brug for forskerne.

Der blev på foranledning af Nordisk Ministerråd foretaget en evaluering af Norditas virksomhed.

En detaljeret beskrivelse af Norditas aktiviteter i 1988 vil kunne findes i virksomhedsberetningen for 1988.

Niels Robert Nilsson

10. Ordbog over det norrøne prosasprog

Den arnamagnæanske kommissions ordbog

Historie:

I 1937 blev det af Den arnamagnæanske kommission (se tidligere) besluttet at påbegynde arbejdet på en ordbog over det norrøne prosasprog. Begrænsningen til prosasproget motiveredes med, at en ordbog over det poetiske ordforråd nylig var udkommet (1931). Ordbogen var i øvrigt oprindelig planlagt som et supplement til Johan Fritznors ordbog (1886-96), men man indså tidligt det formålstjenlige i at udarbejde en ny selvstændig ordbog, som under ét behandlede alle belæg på sproglige foreteelser uden hensyntagen til, om de var registreret i ældre ordbogsværker eller ej.

Ordbogen skulle have til huse i København, hvor størstedelen af de håndskrifter, som skulle få betydning for ordbogsarbejdet, opbevaredes i Den arnamagnæanske samling og på Det kongelige Bibliotek. I 1939 kom arbejdet så småt i gang, og det første arbejdssted blev Universitetsbiblioteket i Fiolstræde, hvor de arnamagnæanske håndskrifter opbevaredes. I 1957 flyttede ordbogen sammen med det nyoprettede Arnamagnæanske institut (se tidligere) til Proviangården på Christians Brygge, og i 1976 flyttede ordbog og universitetsinstitut til Københavns Universitet, Amager, Njalsgade 76, hvor vi siden har arbejdet tæt sammen under gunstige betingelser; den faglige kontakt med instituttets medarbejdere og gæster er af stor betydning for ordbogsarbejdet i redaktionsfasen, og vigtig er stadigvæk den nemme adgang til instituttets enestående bibliotek og samling af håndskrifter/håndskriftfotografier.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,5.

Redaktører: Helle Degnbol, Bent Chr. Jacobsen (ordbogsleder indtil 30. juni 1988, jvf. ndf.), Eva Rode (ordbogsleder fra 1. juli 1988), Kirsten Wolf (indtil 31. juli 1988).

Engelsksproget redaktør: Christopher Sanders.

TAP: Antal årsværk: 1.

Assisterer: Charlotte Højme, John Tietze.

Studentermedhjælp (45 t ugtl.): Guðvarður Már Gunnlaugsson, Charlotte Højme, Jette Knudsen, Veturliði Óskarsson.

Ordbogen:

Ordbog over det norrøne prosasprog registrerer og beskriver ordforrådet i det norsk-islandske middelalderlige sprog, som det foreligger i håndskrifter fra de ældste bevarede håndskrifers tid, dvs. ca. 1150. Ordbogen dækker islandske tekster indtil 1540, da den ældste bevarede trykte islandske bog udkom. For de norske teksters vedkommende er grænsen sat til ca. 1370 med den begrundelse, at der omkring det tidspunkt er sket så store forandringer i det norske sprog, at norsk og islandsk herefter kun med vanskelighed kan betragtes under ét. Ordbogen knytter således an til det videnskabelige ordbogsprojekt i Reykjavík, *Orðabók Háskólans*, som leksikograferer det islandske sprog fra 1540 til vor tid, og til ordregistranten ved Norsk leksikografisk Institutt, Avdeling for gammelnorsk og mellemnorsk, hvis opgave det er at tilvejebringe et fuldstændigt ordarkiv indtil ca. 1150.

Excerpteringen er med enkelte undtagelser selektiv. Den er for størstedelen af materialets vedkommende sket efter trykte udgaver, men hvor der enten ikke har foreligget nogen udgave, eller hvor den eksisterende har været utilstrækkelig, har ordbogen excerpteret direkte fra håndskrifterne. Ved indsamlingen har ordbogen bestræbt sig på at få ordstof fra forskellige tider og forskellige genrer repræsenteret, især har en tættere udnyttelse af mindre klassiske genrer og tekster resulteret i, at denne ordbog kan fremvise et større og mere broget ordforråd end tidligere norrøne ordbogsværker. Fremmedord i norrøn kontekst hører med til materialet, navnestof derimod ikke. Den i Island og Norge oversatte litteratur nyder særlig opmærksomhed, og udenlandske paralleller er inddraget til belysning af det norrøne ordforråd.

Indsamlingen af materiale er i princippet færdig; der foretages dog fortløbende opdateringer. Ordarkivet består af ca. 1 million sedler samt et register over sammensatte ord.

I de alfabetisk ordnede ordbogsartikler vises ordenes formvariation, morfologi og syntaktiske brug, men størst vægt lægges der på den semantiske beskrivelse. Ordforklaringer gives på både dansk og engelsk og ledsages af et fyldigt citatmateriale med nøjagtige, daterbare henvisninger til kilden.

Ordbogen skal udkomme i 12 bind, hvoraf det første, et registerbind, nu er afsluttet (jvf. ndf.). De øvrige 11 bind, hvert på 5-600 sider, skal bringe ordbogsartikler.

I 1983 udkom: Ordbog over det norrøne prosasprog, Udgivet af Den arnamagnæanske Kommission: *Prøvehæfte / A Dictionary of Old Norse Prose*, Published by The Arnamagnæan Commission: *Prospectus*. København.

Organisation:

Ordbogen ledes af ordbogsrådet, hvis medlemmer er samtlige fastansatte videnskabelige medarbejdere. Ordbogens repræsentant udadtil, ordbogslederen, vælges blandt de heltidsansatte redaktører for to år ad gangen; hvervet går på omgang efter en rækkefølge fastlagt ved lodtrækning.

Virksomhed i 1988:

Ordbogens første bind, et registerbind på godt 500 sider, blev afsluttet. Det indeholder foruden en kort indledning på dansk og engelsk følgende registre: 1. Register over signaturer for benyttede udgaver/håndskrifter, 2. Register over benyttede middelalderlige håndskrifter med dateringer, 3. Forkortelsesliste, 4. Bibliografi. Den grafiske udformning har været styret elektronisk af medarbejderne. Alle registre ligger i database og kan til stadighed opdateres. Registerbindet vil udkomme i 1989.

Iøvrigt henvises til The Arnamagnæan Institute & Dictionary. Bulletin.

Redaktionen

11. Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT)

Historie:

Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre er en uafhængig, selvejende humanitær institution, der arbejder med at rehabilitere mennesker, der har været udsat for tortur, og som har fået asyl i Danmark. RCT blev som selvstændig institution startet i slutningen af 1982 og åbnet officielt den 5. maj 1984, i to ældre professorboliger på Juliane Maries Vej 34, (Røckefeller-komplekset), som er stillet til rådighed af Københavns Universitet. Forud lå flere års arbejde på Rigshospitalets Neuromedicinske afdeling, hvor en gruppe læger, fysioterapeuter, sygeplejersker m.fl. havde udviklet de behandlingsmetoder, som danner grundstammen i RCT's behandling af torturofre. D. 1. oktober 1987 åbnedes RCT-International Documentation Centre.

RCT's arbejdsområder er fastlagt som følger:

- at drive et center til rehabilitering af personer, der har været udsat for tortur, og disses familier
- at undervise dansk og udenlandsk sundhedspersonale i undersøgelse og behandling af personer, der har været udsat for tortur og ved undervisning i bredere fora, at medvirke til udbredelse af kendskabet til tortur, torturformer og de muligheder, der foreligger for at rehabilitere personer, der har været udsat for tortur

- at udføre og igangsætte forskning af tortur og tortur-følgers art og omfang
- at drive og videreudvikle et internationalt dokumentationscenter
- og ved at arbejde med de nævnte 4 delformål at medvirke til forebyggelse af tortur.

Stab:

RCT's virksomhed er ikke baseret på frivillig arbejdskraft. Man har fra starten lagt sig fast på, at det arbejde, som udføres ved RCT, af hensyn til de mennesker, som har behov for behandlingen, kræver en fuldtidsindsats af højt kvalificerede professionelle. Dette kan kun sikres ved ansættelse af den nødvendige stab.

Ultimo 1988 var der 34 ansatte - 2,4 årsværk - bestående af læger, psykologer, fysioterapeuter, sygeplejersker, lægesekretærer, tolke, og administrativt personale. Herudover har RCT tilknyttet en fast kreds af tolke og konsulenter inden for følgende områder: Speciallæger, tandlæger, undervisning og forskning.

Arbejdsområder:

1. Behandling

Behandlingen af mennesker, der har været udsat for tortur, varetages ved RCT som et tværfagligt arbejde af et team bestående af læger, psykoterapeuter, fysioterapeuter, sagsbehandlere og sygeplejersker. Man forsøger på én gang at behandle både de fysiske og psykiske skader, den enkelte er blevet påført, og inddrage de sociale problemer, der som oftest også er en del af hverdagen for flygtninge i Danmark. Eventuelle børn og ægtefælle tilbydes undersøgelser og behandling.

Ved særligt omfattende undersøgelser eller nødvendige operationer har RCT til stadighed et tæt samarbejde med Rigshospitalet, hvor man kan foretage indlæggelser på Neuromedicinsk afdeling, hvor RCT råder over to senge. De torturofre, der behandles ved RCT lider af identitetsændringer, hovedpine, smerter i mange dele af kroppen, permanent træthed, angst, mareridt og andre søvnforstyrrelser, hukommelses- og koncentrationsbesvær, depressioner, følelsen af nedsat selvværd og seksuelle problemer som de vigtigste symptomer.

Behandlingstiden ved RCT er individuel - det er ikke muligt på forhånd at sige, præcis hvor lang tid forløbet vil vare. Det er den enkeltes problemer, som afgør indsatsens omfang og længde. Behandlingsperioden varierer fra ca. 6 måneder til 1½ år.

Derfor er det vanskeligt præcist at fastlægge RCT's behandlingskapacitet, men man påregner, at det vil være muligt at gennemføre og afslutte behandling af ca. 50 personer plus disses ægtefæller og børn om året.

I 1988 påbegyndtes 38 klienter, 35 afsluttedes. Endvidere nyhenvistes 68 asylhavende. Herefter er antallet af klienter på venteliste 153.

Denne kapacitet er for øjeblikket under det registrerede behov. Men det har fra centrets start været klart, at RCT ikke skulle gøres større, end at man hele tiden kan bevare fordelene ved den lille og overskuelige virksomhed. RCT må ikke få præg af en større hospitalsklinik.

Behandlingskapaciteten er fra RCT's side øget ved at centret vejleder og rådgiver ved behandling af torturofre, der ikke behandles direkte på centret, men af et net af praktiserende læger, psykologer og psykiatere, der har været undervist af RCT's medarbejdere (se senere under undervisning).

Behandlerkapaciteten er yderligere øget ved, at centret har medvirket ved oprettelsen af et rehabiliteringscenter beliggende i Sønderjylland. Andre centre er under opbygning i Danmark, ligeledes under rådgivning fra RCT.

2. Undervisning

Det har også fra starten været en del af centrets arbejde at undervise sundhedspersonale andre steder i og uden for Danmark for herigennem at øge behandlingskapaciteten både lokalt i Danmark og på verdensplan.

Det har været gjort både ved internationale seminarer afholdt ved RCT eller med RCT som medarrangør. Ved nationale seminarer på RCT og rundt omkring i Danmark og endelig ved at tværfagligt sammensatte undervisningsteams fra RCT er rejst til andre lande (Norden, Europa, USA og 3. verdens lande i Sydøstasien, Afrika og Latinamerika). På kongressen Together for Children: A multidisciplinary conference on health, sickness and disability in childhood afholdt i London i maj 1988 og arrangeret af International Academy of Pediatric Transdisciplinary Education (IAPTE) afholdt RCT - i samarbejde med prof. Bengt Zachau-Christiansen, Rigshospitalet - det første internationale seminar om børn som torturofre.

I august 1988 arrangerede RCT i samarbejde med WHO Regional Office in Copenhagen et møde i Göteborg med titlen: Advisory Group on the Health Situation of Refugees and Victims of Organized Violence. Her gjorde forskere fra ti lande status over det hidtidige arbejde med rehabilitering af overlevende efter tortur. Fra RCT forelå 13 artikler.

Endelig holdt RCT sit 6. internationale undervisningsseminar - denne gang i London - i oktober 1988 med deltagere fra 19 lande. RCT tilbyder i Danmark seminar-undervisning til sundhedspersonale under uddannelse (medicinstuderende, psykologistuderende, socialrådgiverstuderende, fysioterapeutstuderende og andre). Som noget helt specielt er vi kommet fast ind i undervisningen af medicinstuderende ved Københavns Universitet. Det er foreløbig det eneste sted i verden, noget sådant sker. Vi arbejder med, at denne undervisning skal kunne udvides til at omfatte alle medicinstuderende i landet og andre sundhedsgrupper, som sygeplejersker, tandlæger, fysioterapeuter

etc. Resultaterne af dette undervisningsarbejde viser sig allerede mange steder. Der er stigende forståelse for behandlingsbehovet, og flere steder er der startet behandlingscentre eller andre behandlingstilbud tilpasset mulighederne og forholdene det pågældende sted.

Danmark har RCT etableret et eksternt net – i øjeblikket på ca. 100 personer – af behandlere (praktiserende læger, psykiatere, psykologer m.fl.), der i snævert samarbejde med RCT påtager sig behandling af torterede og dermed bidrager til i nogle tilfælde at gøre behandlingstiden ved RCT kortere, i andre tilfælde kan behandlingen afsluttes af lægerne i det eksterne net.

3. Forskning

Den forskning, der foretages på RCT er alene baseret på registreringer af de torturformer og -følger som behandlerne bliver præsenteret for. Yderligere registrerer man de erfaringer, man løbende gør i behandlingen, således at man hele tiden kan justere og forbedre metoderne.

Forskningen ved RCT foregår både som en integreret del af behandlingen og som enkeltprojekter, hvor man undersøger særlige dele af torturproblematikken. Internationalt arbejder RCT sammen med centre fra 11 lande om forskning på områderne børn, tortur, torturfølger, rehabilitering og lægebødler.

4. Dokumentationscenter

Formålet med etableringen af et dokumentationscenter ved RCT er at indsamle og registrere viden om tortur, følger af tortur og behandling af torturofre og dernæst at sprede denne information til organisationer, institutioner og enkeltpersoner, der arbejder med behandling af torturofre, eller som på anden måde deltager i arbejdet mod tortur. Det er første gang, man søger at samle denne information på ét sted, og RCT bliver dermed den første institution, der realiserer et WHO-forslag fra april 1986 om at centralisere dokumentationsformidlingen inden for området »organized violence«, herunder tortur.

RCT har i kraft af sine omfattende internationale kontakter en enestående mulighed for at opbygge et sådant internationalt dokumentationscenter. Fra hele verden modtager vi jævnligt materiale om behandling af torturofre, om lægebødler og om andre aspekter af torturen.

Hovedvægten lægges foreløbig på arbejder skrevet enten på dansk, engelsk, tysk, fransk eller spansk. Tidsmæssigt dækker samlingen litteratur publiceret tidligt i 1970'erne og frem til i dag. En del ældre litteratur er dog repræsenteret, eksempelvis resultaterne af de danske, norske og amerikanske undersøgelser efter koncentrationslejrophold.

RCT tilbyder søgninger i egen base, udskrifter af referencelister og i en vis udstrækning udlån eller fotokopiering af selve litteraturen. De første år er vores

service primært rettet mod forskere og andet sundhedspersonale, der arbejder med torturofre.

Af hensyn til det daglige arbejde på RCT er dokumentationscentret indtil videre kun åbent for skriftlige henvendelser.

Udgivervirksomhed:

I august måned udsendtes første nummer af RCT's nyhedsbrev med titlen: International Newsletter on Treatment and Rehabilitation of Torture Victims, som udkommer kvartalsvis.

Herudover udkom: Årsberetning, som var RCT's 5. årsberetning.

Priser:

Centrets lægechef Inge Kemp Genefke modtog følgende hæderspriser:

The Walter Briehl Human Rights Foundation's Human Rights Achievement Award.

Minnesota Lawyers International Human Rights Committee's Human Rights Award.

The Right Livelihood Honorary Award (også kaldet den »alternative Nobel Pris«).

Publikationer:

Bentsen E-M, Hermansen A, Knudsen IH.: Pentz-Møller V.: Interpretation in the rehabilitation of torture victims. Abstract accepted for publication in *Transcultural Psychiatric Research Review*.

Bloch I.: Physiotherapy and the rehabilitation of torture victims. *Clinical management in Physical Therapy* 1988;8:26-9.

Bøjholm S, Skylyv G.: Transkulturelle psykiatriske problemer. Hvor kan man få hjælp? *Korrespondance. Ugeskrift for Læger* 1988;150:2839.

Christensen SB.: The documentation centre at the Rehabilitation and Research Centre for Torture Victims in Copenhagen: A presentation. Accepted for publication in: Stewart DWC, Wright DJ, eds. *Proceedings of the 2nd European Conference of Medical Libraries*, Bologna, Italy, 2-6 november 1988. München: K. G. Saur Verlag.

Christensen SB, Cotta-Schönberg M von.: Internationalt dokumentationscenter om tortur. *Ugeskrift for Læger* 1988;150:1248.

International Newsletter on Treatment and Rehabilitation of Torture Victims / Published quarterly by the RCT. Copenhagen 1988- :No.1-.

Jacobsen L.: Hvad kan vi gøre for at hjælpe flygtninge, der har været udsat for tortur? *LDF-Nyt / Published by Landsforeningen af danske Flygtningevenner* 1988;No.4:6-10.

Jacobsen L.: International Affairs. Victims of torture. *Journal of Professional Nursing* 1988;4:6,68-9.

Juhler M, Vesti P.: Torture: Diagnosis and rehabilitation. Accepted for publication in *Medicine and War*.

- Kastrup M, Genefke IK, Lunde I, Ortmann J.: Coping with the exposure to torture. Accepted for publication in *Contemporary Family Therapy*.
- Marcussen H.: Health Situation of Refugees and Victims of Organized Violence. Göteborg, 26.8.1988. Mødereferat. Ugeskrift for Læger 1988;150:2755.
- Rasmussen OV, Lunde I.: Treatment and rehabilitation of torture victims. Accepted for publication in *International Journal of Mental Health*.
- Vesti P.: Why are torturers never punished? *Danish Medical Bulletin* 1988;35:493-495.
- Åstrøm C, Lunde I, Ortmann J, Trojborg W, Boysen G.: Sleep disturbances in torture survivors. Accepted for publication in *Acta Neurologica Scandinavica*.

Bent Arnborg

12. Center for Øst- og Sydøstasien

Historie:

Center for Øst- og Sydøstasien har sin oprindelse i for- søget på at oprette et østasiatisk områdestudium ved Københavns Universitet.

På opfordring fra DVU udarbejdede Østasiatisk Institut, KU, i efteråret 1981 et forslag til et østasiatisk områdestudium. I sommeren 1982 bevilligede DVU midler til en videreudvikling af dette forslag med in- dragelse af andre institutter og fakulteter. Det førte til et østasiatisk områdestudieudvalg med repræsen- tanter fra Østasiatisk Instiut, Institut for Samfunds- fag, Institut for økonomisk Historie, Økonomisk Insti- tut, Institut for Kultursociologi, Geografisk Institut og Centralinstitut for nordisk Asiensforskning (CI- NA). Udvalget fremlagde i februar 1983 et forslag til et østasiatisk områdestudium i form af en to-årig tvær- faglig overbygningsuddannelse. Men i løbet af som- meren 1983 viste det sig at DVU ikke kunne støtte dette forslag, da man i stedet ønskede at etablere om- rådestudiet i Århus. Medlemmerne af områdestudie- udvalget havde dog et stærkt ønske om at fortsætte det tværfaglige og tværfakultære samarbejde, der var eta- bleret ved Københavns Universitet. Resultatet blev at man i juli 1984 oprettede Center for Øst og Sydøstasi- en (CØS).

Centret har siden organiseret en række forskellige tværfaglige seminarer, gæsteforelæsninger og interna- tionale konferencer. Blandt de større arrangementer kan nævnes konferencen »China Ten Years After: The Post-Mao Development«, den 7-9 nov. 1986, støttet af Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd, og semi- narrækken »East Asian Security in the 1980s«, febr- juni 1987, støttet af SNU. Inden for de sidste par år har centret desuden etableret to engelsk-sprogede skriferækker (se under publikationsvirksomhed).

Centret med dets bibliotek fik til huse i Kejsergade 2, 3. sal, og fik dermed bofællesskab med Østasiatisk Institut. Da Østasiatisk Institut i 1988 flyttede til Amager forblev centret i Kejsergade. Styrelsesmæs- sigt flyttedes centret samtidig fra fakulterne til Konsi- storium.

Formål og styrelse:

Centrets formål er at fastholde og videreudvikle det tværfaglige samarbejde ved Københavns Universitet for derved at lette og fremme mulighederne for studier og eksaminer inden for Øst- og Sydøstasien, som kræ- ver medvirken af mere end et institut.

Centrets kernefunktioner er:

- at danne rammen om fælles forsknings- og und-ervisningsprojekter.
- at ansøre til, samt koordinere og informere om un- dervisning på området.
- at yde biblioteks- og dokumentationsservice til forsknings- og undervisningsprojekter.
- at varetage en overordnet tværfaglig vejledning.

Centerstyrelsen består af repræsentanter fra Det hu- manistiske, Det naturvidenskabelige og Det sam- fundsvidenskabelige Fakultet, samt fra Nordisk Insti- tut for Asienstudier (tidligere CINA).

Centrets bestyrer: Adjunkt Kjeld Erik Brødsgaard. Vicebestyrer: Lektor Tage Bild. Centerstyrelsens øv- rige medlemmer: Lektor Viggo Brun, forskningsråds- stipendiat Ole Bruun, lektor Finn Tarp, lektor Jørgen Peter Christensen, professor Sofus Christiansen, lek- tor Henrik Jeppesen, lektor Ole Hyldtoft, professor Olof Lidin, lektor Leif Littrup, forskningsmedarbej- der Irene Nørlund, lektor Vibeke Vindeløv og eksternt lektor Peter Wad.

Stab:

Adjunkt, cand.mag. Kjeld Erik Brødsgaard (med 1/4 årsværk fra Østasiatisk Institut), forskningsstipen- diat, mag.scient. Ole Bruun, introduktionsstipendiat, mag.art. Geir Helgesen (1.9-31.12), gæsteforsker Dr. Thiagarajan Manoharan, forskningsstipendiat, cand.mag. Irene Nørlund, kandidatstipendiat, cand. mag. Ole Odgaard (fra 1. febr.), forskningsstipendiat, mag.art. et lic.polit. Tage Vosbein (fra 1. marts).

Stud.mag. Mads Kirkebæk har været tilknyttet som timelønnet studentermedhjælp.

Undervisningsaktiviteter, gæsteforelæsninger og work- shops:

Centret udgiver i begyndelsen af hvert semester en fol- der med oversigt over undervisning om Øst- og Syd- østasien ved Københavns Universitet.

I foråret 1988 udbød centret et tværfagligt kursus om »Stat og politisk kultur i Øst- og Sydøstasien«, 4 timer ugentligt. I efterårssemestret udbød centret et speciale- og forskningsseminar med deltagelse af cen-

trets egne speciale- og licentiatstuderende såvel som forskere og studerende fra andre institutter og centre på KU og fra RUC.

Endvidere har centret færdiggjort et forslag til en 1-årig suppleringsuddannelse, som i december blev fremsendt til Konsistoriets Uddannelsesudvalg.

Der har i det forløbne år været arrangeret følgende gæsteforelæsninger, støttet af Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Det humanistiske Forskningsråd.

Professor Zhang Youren (23. og 24.2), professor Michael Vickery (14.4), Dr. Xiong Zhiyong (16.5), professor Choi Young (20.6), professor Su Shaozhi (3. og 4.10), professor Benedict R. Anderson (25. og 27.10).

Endelig har centret afholdt workshops med følgende udenlandske gæster:

Professor Zhang Yunling, Kina (16.6), professorerne Gong Weibang og Zhang Zhimin, Kina (26.8), professor Su Shaozhi, Kina (4.10), professor Benedict Anderson, USA (25.10) og director Vu Cao Dam, Vietnam (2.11).

Forskningsvirksomhed:

Centret har igangsat et særligt prioriteret forskningsinitiativ: Stat, arbejdsmarked og teknologiudvikling i Øst- og Sydøstasien«. Formålet er at undersøge tendenserne i områdets teknologiudvikling siden 1970 og de faktorer, der ligger bag disse tendenser, herunder de enkelte landes ressourcer og statslige politik. Det gælder den højt teknologiske udvikling (automation, elektronik, bioteknologi og informationsteknologi) med dens særlige kvalifikationskrav, men også de dominerende lavteknologiske sektorer og – i samspillet mellem disse – spørgsmålet om en »optimal teknologiudvikling«, der er udviklet i og tilpasset de lokale ressourcer og miljøer. Dertil kommer socio-kulturelle aspekter, som fremmer eller hæmmer teknologiske nydannelser. På hvilken måde har f.eks. konfucianismen og familievirksomhederne, der har været af stor betydning i de mest dynamiske økonomier, virket fremmede eller begrænsende på den ønskede udvikling? m.m.

Initiativet omfatter dels relationerne mellem de forskellige lande i Øst- og Sydøstasien, dels relationerne mellem stat, arbejdsmarked og teknologi inden for industrisektoren. Desuden lægges der vægt på at inddrage en diskussion af dansk erhvervslivs muligheder i regionen.

Centrets fast tilknyttede forskere arbejder indenfor denne ramme, og især med den nyere udvikling i Kina. I det følgende gives en kort oversigt over centrets igangværende forskningsprojekter fordelt efter område.

1. Kina

1.1 Familiens genopståen som økonomisk enhed. En undersøgelse af udviklingspotentialer i familiebaserede små-håndværk i Sichuan, Kina (Ole Bruun).

1.2 Økonomiske og politiske reformer i Kina efter Mao. Projektet sigter på en undersøgelse af de kinesiske reformer i perioden efter Mao med henblik på at vurdere, hvorvidt der er tale om reformer, der grundlæggende har forandret det kinesiske økonomiske og politiske system, eller om reformer, der blot har betydet mindre ændringer og justeringer. Herunder analyseres fraktionsdannelsens betydning for den politiske proces (Kjeld Erik Brødsgaard).

1.3 Det kinesiske udviklingsparadigme. Formålet er at undersøge centrale problemsammenhænge og tendenser i den kinesiske udviklingsproces efter 1949 samt at analysere hvorvidt den faktisk førte politik svarer til den officielle selvforståelse (Kjeld Erik Brødsgaard).

1.4 Current rural organisational structure. Changes since the separation of administration from commune and policy announcement on separation of the Party from administration (Thiagarajan Manoharan).

1.5 Irrigation management in the PRC. Decentralised planning and management in the light of recent changes in mandatory planning in the PRC (Thiagarajan Manoharan).

1.6 De individuelle og private landsbyvirksomheder i Kina efter Mao. Projektet ønsker at undersøge de familiedrevne landsbyvirksomheder i Kina. Selv om de økonomiske reformer har tilladt udviklingen af private m.v. virksomheder i Kina udøves der ofte en betydelig statskontrol over disse. Det ønskes således afklaret, bl.a. ved feltstudier, hvordan kombinationen af markedsincitamenter og statslige styringstiltag påvirker disse virksomheders beskæftigelse, indkomster og ressourcemobilisering (Ole Odgaard).

1.7 Kinesiske industrier på landet. Formålet er at følge de tidligere kommune- og brigadeindustrier under den økonomiske reform (Tage Vosbein).

1.8 Opbygning af database for kinesisk økonomi i nyere tid. På basis af især danske forskningsprojekter opbygges en database som især fokuserer på kinesiske tidsskriftsartikler (Tage Vosbein, Mads Kirkebæk).

2. Korea

Det delte Korea. Politik og samfundsforståelse nord og syd for den 38. breddegrad på den koreanske halvø. Projektet skal undersøge visse ikke-økonomiske faktorer betydning for samfundsudviklingen. Især den politiske kultur samt traditionel politisk ideologi og samfundsforståelse har interesse. På dette område skal forholdet mellem tradition og modernitet undersøges. Det er intentionen at etablere en forståelsesramme in-

denfor hvilken de to koreanske samfund vil kunne begribes og beskrives (Geir Helgesen).

3. Vietnam og Filippinerne

3.1 Tekstilkvinder i Vietnam og Filippinerne. Formelt og uformelt arbejde i samfundsforandringen. En undersøgelse af kvinders arbejde og leveforhold i forskellige grene af tekstilsektoren sammenholdt med den generelle udviklingsstrategi og specielt udviklingen af tekstilproduktionen. Feltarbejdet inkluderer undersøgelse af husholdningens betydning for kvindernes arbejde (Irene Nørlund).

3.2 Tekstilproduktionen i Vietnam 1880-1945. Samspil mellem håndværk og industri i en koloniøkonomi. En undersøgelse af sammenhæng mellem og udvikling af industri- og håndværksproduktionen med vægt på samspillet mellem lokale, nationale og koloniale interesser (Irene Nørlund).

4. Østasien generelt

Konfucianismens betydning for den østasiatiske moderniseringsproces. På baggrund af en diskussion af den nyeste økonomiske udvikling i Hong Kong, Singapore, Sydkorea og Taiwan (»de fire små drager«) og i Kina analyseres kulturbaggrundens betydning for økonomisk vækst og udvikling i Østasien (Kjeld Erik Brødsgaard).

Udgivervirksomhed:

Centret udgiver den videnskabelige skriftrække »Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies«, der udkommer med ca. 2 numre om året. Desuden har centret i 1988 igangsat publikationsserien »Copenhagen Discussion Papers«, som foreløbig er udkommet med to numre, baseret på centrets egen forskning. Der er planlagt yderligere seks numre i første halvdel af 1989.

Redaktionsvirksomhed:

Kjeld Erik Brødsgaard er redaktør af Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies, medlem af redaktionskomiteen for Pacific Review, medlem af redaktionskomiteen for vindue mod Øst samt medlem af The Royal Institute of International Affairs' China Study Group.

Thiagarajan Manoharan er medlem af redaktionen for Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies.

Irene Nørlund er medlem af redaktionen for Copenhagen Papers in East and Southeast Asian Studies.

Andet:

Kjeld Erik Brødsgaard er medlem af Fakultetsrådet for Det humanistiske Fakultet.

Irene Nørlund har fungeret som konsulent for DANIDA.

Forskningsrejser:

Ole Bruun har været på feltarbejde i Kina i april-maj og foretog kildesøgning og studier på SOAS i London i okt.-nov.

Kjeld Erik Brødsgaard var på forskningsrejse i Kina, Japan og USA i januar, på forskningsrejse til USA i september og kongresrejser til Finland (okt.) og til Vesttyskland (nov.).

Geir Helgesen var på studieophold i Sydkorea i nov.-dec.

Irene Nørlund var på forskningsrejse til Filippinerne i jan.-apr. og Vietnam maj-juli.

Ole Odgaard foretog feltstudier i Kina i marts-april, han foretog litteratur- og kildesøgning i Holland i juni-juli og fortsatte sine feltstudier i Kina i sept.-nov.

Tagé Vosbein har været på studiebesøg ved institutter i Hamburg (april), Leiden (august) og London (september).

Gæsteforelæsninger:

Kjeld Erik Brødsgaard: Gæsteforelæsninger om »East Asian Studies in Scandinavia: A survey of the Field« (Institute of Modern History, Academia Sinica, Taipei) og »The Fall of Hu Yaobang: Background and Consequences« (Center for East Asian Studies, Stanford University).

Irene Nørlund: Gæsteforelæsninger om »The textile branch and woman labour« (Center for Womens Research, Hanoi), »Textile production in Vietnam and the Philippines« (Ministry of Light Industry, Hanoi), »A comparison of the Philippine and the Vietnamese textile production« (Union of Textile Enterprises, Ho Shi Minh City) samt »Hverdagsliv i Vietnam« (Dansk-vietnamesisk Forening, Kbh.).

Ole Odgaard: Gæsteforelæsninger om »Economic and political reforms in China« (East-West Business Relations), »Erfaringer fra gennemførelse af feltarbejde i Kina og Malawi« (Seminar for licentiatstuderende indenfor U-landsforskning) og »Den seneste udvikling i Kina« (Fagligt Forum).

Forskningsmæssigt samarbejde med andre institutter eller institutioner:

Centrets medarbejdere har været i forskningssamarbejde med følgende videnskabelige institutioner:

Center for Udviklingsforskning (IR, OO). Chinese Academy of Social Sciences (TM, KEB, TV: OB). Institut for Statskundskab, Årh.Univ. (IN). Institut for økonomisk Historie, KU (IN). Institut for Antropologi (OB). Institut für Asienkunde, Hamborg (KEB, TV). International Cultural Society of Korea, Seoul (GH). National Research Center for Science and Technology for Development, Beijing (KEB, TV). Nordisk Institut for Asienstudier (IN). Research Institute for Rural Economic Development, Beijing (TV). Roskilde Universitetscenter (IN). Sichuan Province Department of Agriculture and Animal Hus-

bandry, Kina (00). Sichuan University (00, TV). Social Science Association, Korea (GH). Sinologische Instituut, Leiden (TV OO). State Council Research Center for Rural Development, Beijing (TM). The Academy of Korean Studies, Korea (GH). The Development Institute, Beijing (TV). Økonomisk Institut, KU, (TV). Østasiatisk Institut, KU (KEB). Peking Universitet (KEB). Stanford University (KEB). Royal Institute of International Affairs (KEB). Dept. of Political Science, University of Delhi (KEB).

Fondsstøtte:

Centret og/eller enkeltmedarbejdere ved centret har i

det forløbne år modtaget støtte fra følgende råd og fonde:

Carlsbergfondet, Forskningsrådet for Udviklingsforskning, Gads Fond, Planlægningsrådet for Forskning, Statens humanistiske Forskningsråd, Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd, Th. B. Thriges Fond.

Publikationer:

Kjeld Erik Brødsgaard (der henvises til publikationsregistreringen under Østasiatisk Institut).

Tage Bild

1. Det Kongelige Bibliotek

I 1988 var det kongelige bibliotek Det Kongelige Bibliotek og Universitetsbibliotekets Afdeling og Københavns Universitetsbibliotek og Det Kongelige Bibliotek sammen arbejdede med den faglige planlægning af et samarbejdsforhold mellem de to universiteter. Et af de vigtigste mål var at sikre, at de to universiteter kunne udnytte hin andres ressourcer og kompetencer i forbindelse med deres faglige aktiviteter. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter.

1. Medlemmerne af det Kongelige Bibliotek

Arbejdsgruppen har haft følgende medlemmer: Bibliotek og Universitet. Det Kongelige Bibliotek har gennemført en række projekter i forbindelse med samarbejdsforholdet mellem de to universiteter. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter.

Hverken af de to universiteter har haft nogen form for økonomisk støtte til samarbejdsforholdet. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter.

Bibliotek som hovedbibliotek, deriblandt med en række andre bibliotekstyper til behandling af bøgerne i bibliotekets faglige og på anden måde udvalgte faglige aktiviteter. Det er vigtigt at sikre, at de to universiteter kan udnytte hin andres ressourcer og kompetencer i forbindelse med deres faglige aktiviteter. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter.

Tilsvarende bibliotek Det Kongelige Bibliotek har gennemført en række projekter i forbindelse med samarbejdsforholdet mellem de to universiteter. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter.

Kulturministeriets Koordinationskommission for Medlemmerne af det Kongelige Bibliotek har gennemført en række projekter i forbindelse med samarbejdsforholdet mellem de to universiteter. Dette blev gjort ved at etablere et samarbejdsforhold mellem de to universiteter, som blev offentliggjort i et samarbejdsforhold mellem de to universiteter.